

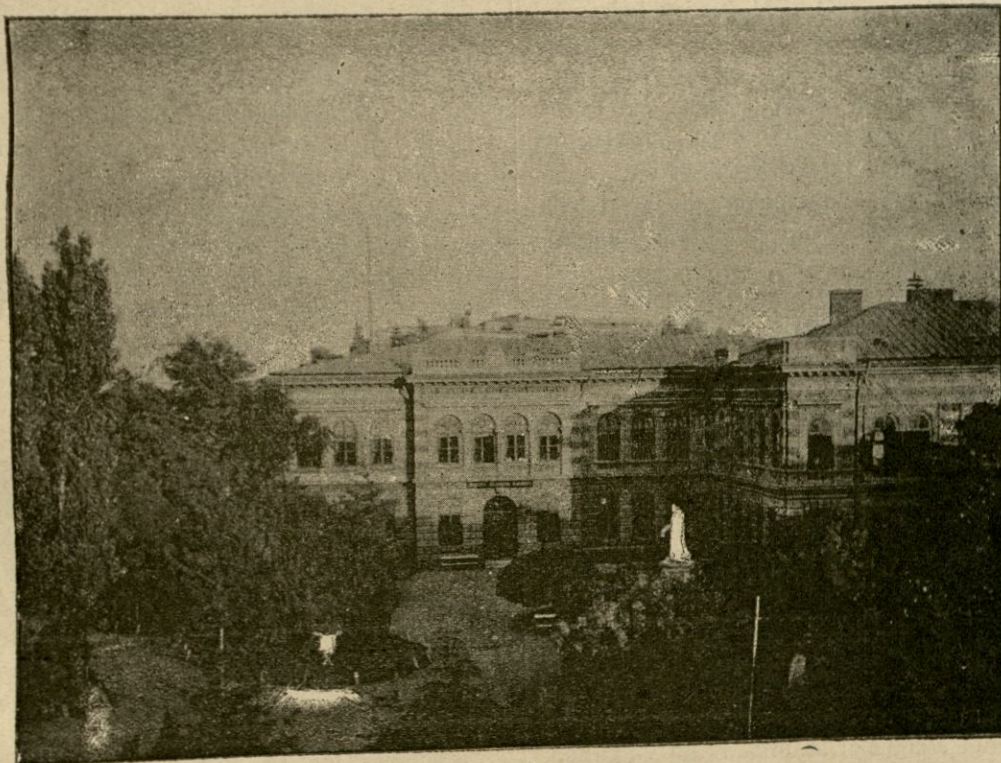
FOAIE ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ

FAMILIA LUI MIHAIŪ-VITEAZUL

Din timpul petrecerii la Viena și la Praga a lui MihaiŪ-Vodă ne-au rămas cele mai bune portrete ale lui, unul dintre ele îl vom reproduce în numărul viitor al *Vetrei*.

represintă cunoscuta scenă, când prea bogatul rege Croesus arată înțeleptului Solon bogățiile sale. Croesus este îmbrăcat în haină lungă și splendidă, împodobită cu aur

SPITALUL BRÂNCOVENESC

D-l D. Sturdza a făcut în ședința de la 20 Noembrie 1892 despre acest portret următorul raport:

«In vara acestui an, vizitând galeria imperială de pictură din Viena, am descoperit portretul lui MihaiŪ-Viteazul într'un tablou mare al pictorului flamand Franz Franken I, născut la Anvers în anul 1542. Tabloul poartă numărul 822 în catalogul galeriei (p. 211). Acest tablou

și pietre prețioase; el arată o mare mulțime de vase de aur sculptate, pietre scumpe, coroane și altele lui Solon, care stă la stânga regelui, îmbrăcat simplu. La dreapta regelui este o femeie — soția lui Croesus — îmbrăcată de asemenea în haine de mare luc și împodobită cu scule de aur și de pietre prețioase; lângă dânsa, la dreapta, stă un bărbat care îi dă brațul. Acest bărbat, al doilea

în însemnătate după Croesus, este Mihaiu-Viteazul. Celelalte figuri din tablou sunt pe al treilea și al patrulea plan. Figura lui Mihaiu-Vodă este cea cunoscută din gravura făcută la Praga la 1601 de pe natură de Sadeler. Pictorul Francken era contemporan cu gravorul Sadeler. Francken lucra mult pentru Curtea imperială din Viena, pe lângă care trăia și Sadeler, care a reprodus în gravură mai multe tablouri ale lui Francken. Este dar evident, că acești doi artiști își cunoșteau reciproc lucrările. Se vede, că figura frumoasă, nobilă și impunătoare a Voivodului nostru a plăcut lui Francken, și de aceea a pus-o în tabloul său cu Croesus, reproducând-o după gravura lui Sadeler, aproape fără nici o schimbare, nici la figură, nici la costum, de cât că a făcut pe Mihaiu puțin mai tiner. Pozițiunea importantă, pe care o dă Francken eroului român în tabloul său, este o dovadă, că personalitatea lui Mihaiu-Viteazul a făcut o mare impresiune la Curtea din Viena.

Despre aceasta avem foarte multe și neîndoioase dovezi. Mihaiu-Vodă a produs asupra contemporanilor săi o adevărată și statornică impresiune.

Maî ales după moartea lui a ieșit tot mai mult la iveală, că în el creștinătatea n'a pierdut numai un luptător neînfricat, ci tot-odată și pe omul cu vedere largă, care cunoștea ca nimeni afară de densus țerile de răsărit, avea cele mai întinse legături și știa să judece lucrurile și oamenii și să croiască cu multă prevedere planurile de acțiune. Pretutindena dar, până în Angliera și Svedia, se vorbește cu multă admirațiune despre densus. Chiar peste cinci-șeci de ani după moartea lui, un om de încredere al Impăratului Ferdinand III, voind să pună în evidență virtuțile războinice ale lui Mateiu-Vodă Basarab, îi dăce acestuia «*un al doilea Mihaiu*».

Fiul acestui mare, bine cunoscut, mult laudat și tot-odată nenorocit Domn, era ținut în robie și umilit de nobilimea, care răsbuna în el faptele părintelui său. Impăratul Rudolf II nu putea să-l scape, de oare-ce după moartea lui Mihaiu-Vodă, stăpânul situațiunii nu era Basta, ci Sigismund Bathory, și imperialii numai negoțiând cu Bathory se mai susțineau în o parte a Ardealului.

În anul 1602, după ce Simeon-Vodă Movilă e alungat din țară, boierii vor să ridice în scaun pe Nicolae-Vodă Pătrașcu, și unul dintre frații Buzesți merge în solie la Praga, ca să-l ceară. În zadar, căci puțin timp în urmă nobilimea îl părăsește pe Sigismund Bathory tocmai pentru-că negocia cu Imperialii, și Basta e nevoit și el să se retragă spre Sătmar.

Ast-fel în scaunul Munteniei se urcă Radu-Vodă Șerban, rudă a lui Mihaiu-Vodă și continuatorul politicii lui, iar în Ardeal nobilimea se adună împregiurul lui Moise Székely, omul Porții, care intră cu Turci, Tătari și Cazaci în țară.

Pe la sfârșitul lunii Iulie 1603 Radu-Vodă, intră și el în fruntea unei oștiri de vre-o 15 mii de oameni în Ardeal, se întâlnește cu Székely în Țara Bârsei și în primele zile ale lunii August câștigă o strălucită victorie.

Moise Székely rămâne pe câmpul de bătăie, iar oștirea lui se risipește.

În urma acestui succes dobândit de Radu-Vodă generalul Basta intră din nou în Ardeal cu vre-o 12 mii de oameni și face în unire cu Radu-Vodă o expedițiune asupra Timișorii.

Acesta e timpul, când Nicolae-Vodă Pătrașcu, tiner de vre-o opt-spre-șeci ani, scapă, în sfârșit, din robie și se duce la Viena, unde e primit cu brațele deschise.

Impăratul dă cele mai aspre porunci, ca prădătorii să fie urmăriți și Nicolae-Vodă Pătrașcu să-și primească averea răpită ori, cel puțin, cuvenita despăgubire. Se și ia măsură, ba i se promite unui mijlocitor, Chervatier, un premiu de 1000 florini, dar urmărirea a rămas zadarnică și Nicolae-Vodă Pătrașcu, despuiat de toate, trăiește mai departe din mila împărătească.

Abia peste patru ani el iese iar la iveală, ca om de capul lui, în niște împregiurări, care hotăresc pe timp îndelungat soarta popoarelor de la Răsărit.

Nobilimea în curând se reculege și se răscoală sub conducerea lui Bocskay, și încă pe la sfârșitul anului 1604 Radu-Vodă pornește din nou cu oștirea asupra Ardealului; Basta însă refuză ajutorul ce i se ofere și intră din nou în negocieri cu nobilimea.

Resultatul acestor negocieri este, că Imperialii iar sunt nevoiți a se retrage din Ardeal și Bocskay e părăsit de nobilimea, care ține la legăturile cu Turcii.

Impăratul Rudolf II, era om incapabil, lipsit de energie și de pricepere, una din cele mai triste figuri în istorie. El s'a bucurat cu toate aceste de o pace îndelungată, de oare-ce contemporanii lui de la Constantinopol erau și ei incapabili, iar Franța, dușmanul secular al Casei de Habsburg, era slăbită de lupte interne. După ce însă Henric IV s'a urcat în scaun, a publicat edictul de Nantes și a introdus ordinea în Franța, situațiunea era din zi în zi mai grea pentru Casa de Austria și tot mai mult pătrundea convingerea că Rudolf II nu e în stare să conducă afacerile.

În același timp nici Rudolf II, nici fratele său Mateiu nu aveau copii și într'enșii se stîngea ramura directă a casei de Habsburg. Avea să urmeze la tron Ferdinand de Carinthia, un văr al lor, ale căruia drepturi de moștenire atât în Ungaria, cât și în Boemia, erau discutate și discutabile.

În fața acestei situațiuni, nemulțumirile, până acum înăbușite, se dau pretutindena pe față și mai ales în Austria, în Boemia, în Moravia și în Silesia încep să se miște protestanții.

Nobilimea ungară profită, și ea, ca tot-d'a-una, de strimtorările Coroanei și pe la începutul anului 1606, după moartea lui Bocskay, se adună împregiurul lui Gavriliu Bathory, care nu se mai mulțumește să fie Voivod al Ardealului, ci pretinde, ca Rege al Ungariei, și stăpânirea asupra Moldovii și Munteniei și ține să se întituzeze Rege al Daciei.

În același timp se mai ivesc alți trei pretendenți la scaunul Ardealului, Paul Nyári, Sigismund Rákoczy și

Drughet de Homonna, iar unii dintre sfetnicii lui Rudolf II, stăruia, ca Sigismund Báthory să fie ridicat din nou în scaun.

Tot atunci se produce răscoală în Polonia și răsculații intră în legătură cu Gavriil Báthory.

În anul 1608 se limpețește, în sfârșit, situațiunea: Arhiducele Matei se proclamă Rege al Ungariei; Sigismund Rákoczy recunoaște pe Gavriil Báthory Voivod al Ardealului, iar Radu-Vodă Șerban din Muntenia și Constantin-Vodă Movilă din Moldova intră în legătură cu Gavriil Báthory.

Nicolae-Vodă Pătrașcu pleacă acum din Viena, pentru-ca, în înțelegere cu Drughet de Homonna, să adune haiduci, să străbată în fruntea lor peste Carpați și să răstoarne pe Radu-Vodă Șerban. În Iunie 1608 el cade însă în mâinile lui Gavriil Báthory, care se folosește de el ca mijlocitor spre a începe negocierii cu Regele Matei.

Ast-fel Nicolae-Vodă Pătrașcu se întoarce iar la Viena.

Puțin timp în urmă sosesc însă la Viena soli și din partea lui Radu-Vodă, care ține la vechile sale legături cu Imperialii și ast-fel intră în conflict cu Gavriil Báthory.

La 29 Mai 1611 Gavriil Báthory trimite marelui Vizir Iusuf Pașa o scrisoare, în care ține (Hurm. V. VIII p. 337):

«Sunt acum câte-va luni de când vă scriem mereu Măriei Tale și celor-lalți Viziri de frunte și rugăm pe puternicul Impărat neinvins, ca Muntenia, țara ce noi cu multă cheltuială și osteneală o am cucerit și supus iar sub credința Puterniciei Sale, din care am alungat pe Șerban, trădătorul dovedit al puterniciei Sale și vecinul nouă primejdios și de rele voitor, și în care am introdus după porunca Puterniciei Sale pe Radu, fiul lui Mihnea-Vodă, cel trimis de strălucita Poartă, ca acea țară să aibă parte de purtarea de grijă atât a puterniciei Sale, cât și a Mărilor-Voastre, pentru ca sub miloasa purtare de grijă și sub aripa Puterniciei Sale să rămâie în pace; am vestit de asemenea în mai multe rânduri pe Puternicia Sa și pe Măriile-Voastre, că atât Șerban, cât și Constantin, Domnul de acum al Moldovii, sunt trădătorii și dușmanii Puterniciei Sale și că ziua-noaptea uneltesc, în ce chip să poată adăuga și Muntenia, întocmai ca Moldova, la împărăția și la fidelitatea leșească, în urma cărora prin mai multe ale mele scrisori am stăruit pe lângă Puternicia Sa și pe lângă Măriile-Voastre, ca să trimită ajutor pentru apărarea acelei țări, pentru că nu cum-va să cadă spre marea ocară a Puterniciei Sale sub împărăția leșească, dar până acum Puternicia Sa n'a trimis nici un ajutor, și iată acum Șerban cu oștiri mari, cu Leși, cu Cazaci, cu Moldovenii au intrat în ciuda Puterniciei Sale, ca dușman, în Muntenia, pradă, strică, pustiesc țara...»

Care va să dică, de oare-ce Gavriil Báthory se unise cu răsculații din Polonia, Domniile țerilor românești se unesc cu Impăratul și cu Regele Poloniei. Báthory alungă, ce-i drept, pe Radu-Vodă Șerban și ridică în scaun pe Radu Mihnea, omul Porții, dar în curând Radu-Vodă Șerban se întoarce iar în țară, apoi intră dimpreună cu Constantin în Ardeal și pe la finele lunii Iulie 1611 Ga-

vriil Báthory suferă o grea înfrângere lângă Brașov.

Primind știri despre înfrângerea aceasta, Imperialii intră și ei în Ardeal, ia în primele zile ale lunii August Clujul, apoi înaintează repede spre Alba-Iulia și îl strimtoează pe Gavriil Báthory la Sibiu.

În strimtoarea aceasta Gavriil Báthory le cedează Turcilor mai multe cetăți și ast-fel obține ajutor de la denses. Cu ajutorul acesta el bate în Septembrie pe Imperialii, și Radu-Vodă e nevoit să se retragă spre Ungaria superioară.

La aceste lupte a luat parte și Nicolae-Vodă Pătrașcu, care se întoarce apoi dimpreună cu Radu-Vodă la Viena. De Crăciun ei se afla la Viena, unde Radu-Vodă stăruie să i se dea ajutor, ca să-și reocupe scaunul Domnesc.

Timpurile nu erau însă de ast-fel, ca Radu-Vodă să poată primi ajutor de la Curtea din Viena.

Puțin timp în urmă Rudolf II moare și se ivesc primele semne prevestitoare ale războiului de trei-șeci de ani. Matei e recunoscut, ce-i drept, și în Boemia drept urmaș legitim și ridicat în scaunul împărătesc, dar el nu se susține decât prin concesii. Turcii se fac dar stăpâni atât în Ardeal, cât și în Muntenia, și cea mai de căpetenie preocupare a Curții din Viena e să intre la învoială cu Poarta, pentru ca să aibă mână liberă în lăuntru și să poată asigura urmarea în scaun a Arhiducelui Ferdinand, pe care nici Boemii, nici mai ales Ungurii nu vor să-l recunoască de moștenitor legitim.

În deosebire în Ungaria se ridică un nou pretendent, Gavriil Bethlen, care e sprijinit și de Poartă, după ce, în Noembrie 1613, Gavriil Báthory e ucis de un sbir al nobilimii.

În negocierile de pace, care se încep în Martie 1614, Poarta stăruie, ca Curtea din Viena să recunoască pe Gavriil Bethlen Voivod al Ardealului, și Gaspar Grațiani, care conduce, ca dragoman, aceste negocierii, obține recunoașterea aceasta.

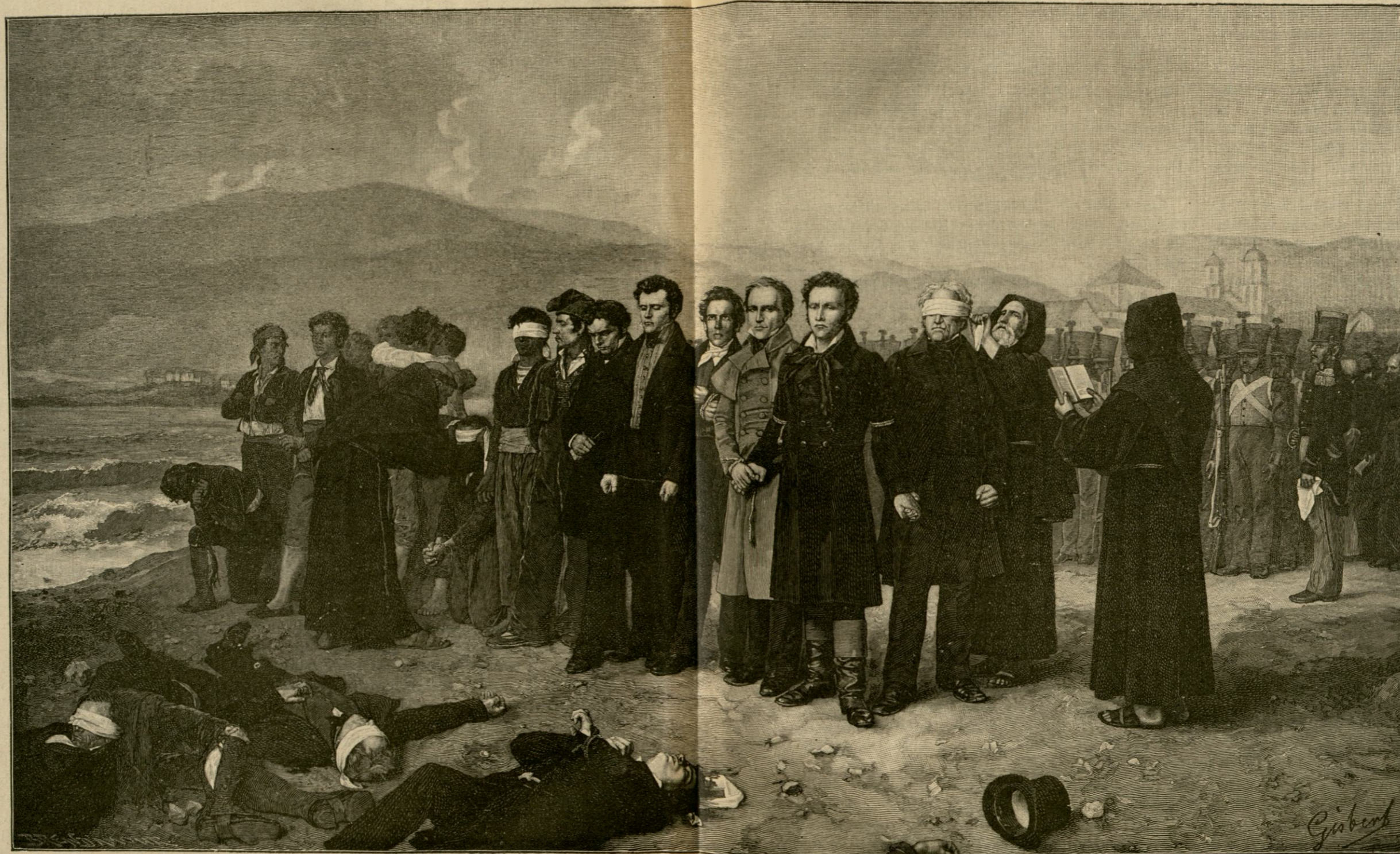
E lucru învederat, că n'asemenea împrejurări Curtea din Viena nu putea să-i dea lui Radu-Vodă Șerban ajutor de trupe, ci trebuie să se mărginească la interveniri bine-voitoare.

De o cam dată Radu-Vodă Șerban se așează la Tirnavia, de unde e datată toată corespondența lui.

Regele Matei stăruie într-o scrisoare adresată la 7 Mai 1612 Sultanului, ca Radu-Vodă Șerban să fie ridicat din nou în scaun, și îi dă Domnului pribegit mai târziu voie, ca dimpreună cu solii împărătești să trimită pe un oare-care Negroni, om de încredere al său, la Poartă. Arhiducele Ferdinand, Palatinul Ungariei, Gavriil Bethlen, ba până chiar și Pașa de Buda stăruia și ei pentru ridicarea în scaun a lui Radu-Vodă Șerban; boierii din Muntenia stăruie și ei neîncetat: în Septembrie 1615 însă pacea se ratifică fără ca Radu-Vodă Șerban să fi fost ridicat în scaun, iar după încheierea păcii nu mai putea să fie vorba de a i se da ajutor efectiv.

Pe când însă Curtea din Viena se afla în negocierii cu Poarta și cu Bethlen, Drughet de Homonna trece, cu recomandățiune primită de la Impăratul Matei, în Polonia, de unde se întoarce în fruntea câtor-va mii de oameni, ca să atace pe Gavriil Bethlen.

„Vatra“.

Împuşcarea generalului Torijos şi a conjuraţilor lui

Tip. „Gutenberg“, Joseph Göbl.

Radu-Vodă Șerban se unește cu Drughet de Homonna, pentru-ca dimpreună cu el să intre în Ardeal și apoi să treacă în Muntenia.

Nicolae-Vodă Pătrașcu, care în curând după așezarea la Tirnavia a lui Radu-Vodă Șerban luase în căsătorie pe Ana Domnița, fiica acestuia, ia și el parte la această acțiune, în care Regele Poloniei le dă toată sprijinirea, Impăratul însă numai pe sub mână putea să-î ajute.

Gavriil Bethlen cere ajutor de la Turci, și la 18 Maiu 1616 Ali-Pașa de la Buda amenință, că va considera pacea abia încheiată ca fiind călcată, dacă Curtea din Viena nu va opri pe Radu-Vodă Șerban la Tirnavia. Ast-fel abia la 5 Iunie 1618, după isbucnirea răscoală din Boemia, Impăratul Mateiș emite o carte de liberă trecere (Hurm. V. IV. pg. 578), în care ȳice:

«Arătătorul presentelor, Nicolae Pătrașcu Voevod, din părțile regatului nostru al Ungariei, Comitatul Pojonului, călătorește în Ardeal spre a pune la cale oare-care afaceri private ale sale...»

Puțin timp în urmă Impăratul Mateiș moare și Boemiș rescuțați nu vor să recunoască pe Ferdinand, ci ofer coroana Boemieș lui Gavriil Bethlen, care se proclamase Rege al Ungariei și pornise cu oaste mare spre Viena.

Acesta e timpul, în care Radu-Vodă Șerban face cele din urmă încercări spre a-și recăștiga scaunul.

În vreme ce Nicolae-Vodă Pătrașcu adună cu Drughet de Homonna oaste, Radu-Vodă trimite din nou un om de încredere la Poartă. În același timp stăruia și residentul împărătesc, Baronul de Mollart, pe lângă Marele Vizir, iar la 10 Iulie 1619 Impăratul Ferdinand II adresează Sultanului Osman o scrisoare în interesul lui.

Din întâmplare însă Gaspar Grațiani, care în timpul acesta fusese ridicat în scaunul Moldovei, pune la cale încheerea păcii cu Regele Poloniei, și acesta nu mai sprijinește pe Drughet de Homonna și pe Nicolae-Vodă Pătrașcu în întreprinderile lor contra lui Gavriil Bethlen. Ast-fel intervenirile bine-voitoare rămân zadarnice și puțin timp în urmă Radu-Vodă Șerban moare în pribegie.

Data exactă a morții lui nu ni-e cunoscută. Într'un raport de la 16 Octomvrie 1620 (Hurm. V. IV. pag. 599) al venețianului Polo Minnio se ȳice însă:

«Se găesc de present în Polonia feciorii lui Simeon-Vodă, iar la Viena era Radu Șerban, Voivodul Munte-

niș, care *de curând a murit*, iar acum trăiește Pătrașcu, fiul renumitului Mihaiș-Vodă».

Radu-Vodă a murit dar în vara anului 1620, cam pe timpul, când Boemiș au proclamat Rege pe Frederic de Palatinat, iar Gavriil Bethlen a înaintat, ca aliat al acestuia, până la Viena.

Tot atunci moare și Drughet de Homonna, și Nicolae-Vodă Pătrașcu se întoarce iar la Viena.

Abia acum se gândește Impăratul să asigureze soarta familiei lui Mihaiș-Vodă și a lui Radu-Vodă Șerban, și la 19/31 Martie 1622 el dăruiește lui Nicolae-Vodă Pătrașcu castelul Laszkar dimpreună cu averile ce se ținea de el, averi, care în urma morții unui oare-care Andreiș Szaszy trecuseră „*ob defectum seminis*“ la fișul regal.

Adresa prin care Camera aulică încunoștințează pe Cancelaria aulică ungară despre această donațiune, se află în urma unei norocoase întâmplări în Arhiva Academiei Române.

Pe dosul hârtiei sunt scrise de mâna lui Nicolae-Vodă Pătrașcu, cu slovă citeată și frumoasă, mai multe notișe, între care:

3 (Cu litere latine) Anno 1622, Iunie 13, secundum novum 23. (Cu slove chirilice) *muritaș Gavriilaș fiul la 9 ciasure nainte prânzului.*

4 (Cu litere latine) 1624 gen. 19, secundum novum 30 (cu slove) *născutusaș Elinca, Lună dimineața la 6 ciasure.*

Această Elincă e nepoata Doamnei Stanca, în stăpânirea căreia trece mai târziu moșia Măgurele.

Vre-o trei ani după nașterea ei, la 1627, Ana Domnița e văduvă și se subscrie în o petițiune adresată Impăratului «*Anna Radulia cum liberis suis*», decă văduvă cu mai mulți copii. Ea mai avea, în adevăr, pe lângă Elinca, și un băiat, *Mihaiș-Vodă Pătrașcu*, care s'a născut după Elinca. Ast-fel Nicolae Pătrașcu n'a putut să moară de cât după anul 1625. După toată probabilitatea el a murit pe la începutul anului 1627.

Averile pe care i le dăruise Impăratul Ferdinand II, nu le-a stăpânit nici o dată, de oare-ce nobilimea din partea locului a găsit în legile Ungariei paragrafi, în virtutea cărora l'au oprit a lua stăpânirea. Sêrac și despuiat de toate a sosit la Viena, sêrac a trăit și în sêracie și-a lăsat văduva cu doi copii.

IOAN SLAVICI.

AMINTIRI

*Și eat'o. Iubita-mă bălae
Se vede prin negura vremii,
Ca palida lună 'n brădet.
Cu cartea de școală subsoară,
Pășește atât de ușoară
Ș'atât de încet.*

*Prin vraful de cărți și acuma
O șuviță blondă s'ascunde,
O vęd, o desmerd, și-o sărut;
M'apucă de-odată o vie
Și mută și grea nostalgie
De-odorul pierdut.*

*Se 'ntorce ades, zimbitoare
La colțuri de stradă eș tremur —
Cu lacomiș ochi o privesc,
Cu suflul frânt de plăcere,
Și până s'o pierd din vedere
Eș veacuri trăesc.*

*Nu' chip să se 'ntorcă vr'o dată
Nici anș nici pierdute odoare,
Icoanele sfintei iubiri;
Și cât mai pășești înainte,
Viața îți lasă morminte
De dulci amintiri.*

*Și iată scrisorile 'i scumpe
Cu slovele mici și rotunde;
De vreme sunt galbene-acum.
Dar vorbele lor, deși mute,
Îmi sună ca note pierdute
Pe vecinicul drum*

GEORGE MURNU.

ȚEȚINA ȘI HORECEA

(O ESCURSIUNE)

Se proiectase o excursiune la Țețina. Imi făceam multe iluziuni asupra decursului ei.

Sosită ziua de plecare, pornirăm împreună o mulțime mare. Ajunserăm în pădure, și după un popas scurt, ne urcarăm sus pe culme, la ruine, în societatea junimenilor noștri și a oaspeților lor. Pare că simțiam, cum la toți ni se încăldesc inimile și cum ni se înflacăra mințile la auzul unor declamări alese, al unor melodii sonore, la scînteierea unor idei sublime.

În această emulare n'am voit să rămân îndărăt: ceruși și eu cuvîntul și vorbii cam așa:

«Ne aflăm la capătul unei spinări de munți, pe un vîrf din ei. Înaintea noastră vedem niște ruine, semn că aici odinioară a existat vieață omenească, plăceri și bucurii, dară și întristare și jale, căci alt-fel n'ar fi acuma numai surpături și ruine.

«Și cum se chiamă acest capăt de spinare de munți păduroși?»

«Țețina! — ne răspund toți locuitorii de prin împrejur, Români și ei ca noi.

«Și de unde oare numele acesta pentru această ultimă vertebră din spinarea acestui șir de munți?»

«Tradițiunea ne spune, că pe timpurile, când strămoșii noștri, Romanii, purtau războaie sângeroase cu Dacii, un duce de al lor, un general vestit, cu numele Țețina, ar fi străbătut până pe locurile aceste, și ar fi întemeiat aici un castru și ar fi ridicat și un turn de pază, ale cărui ruine ne insuflă și astăzi respect și admirație.

«Istoria ne adeverește, că un Roman voinic și viteaz, cu numele Aulus Severus Cœcina, a fost într'adevăr guvernator în Mesia pe la anul 6 d. Ch. și că ar fi purtat patru-deci de războaie cu felurite popoare dealungul Dunării și al Rinului. Tot istoria ne mai spune, că a existat și alt Cœcina cu pronumele Gaius sau Aulus Alienus, care de asemenea a fost renumit ostaș până pe la anul 75 d. Cr.

«Și cine mai știe, dacă nu aș mai fost și alți urmași voinici din această vitează familie romană?»

«Eu însuși, făcînd în anul 1852 pentru întiași dată o excursiune pe acest munte cu profesorul ordinar al clasei, un foarte bun latinist cu numele Venceslaŭ Resl, am găsit aici în arină un vîrf de lance, pe care profesorul l-a declarat de vîrf de lance romană, și l-a dat sau la muzeul gimnasiului de aici din Cernăuți, sau l-a trimis la Viena, căci nu'mi prea aduc bine aminte despre aceasta.

«Alt profesor, al cărui ochi însă erau construiți numai nemțește, de aceea și era profesor de limba nemțească, E. R. Neubauer cu numele, a văzut pe la anul 1869 în

numele acestui munte niște sonuri gotice, și în urătorii castelului pre înșiși Goții.

«S'au mai găsit încă și alții, cărora le-a eșit din ruinele acestea un miros de tămâie și de smirnă și au adormecat în fundătorii castelului pe cavalerii Teutonii, care predicară catolicismul pe aici și care au întemeiat în secolul al 13-lea și Cetatea Neamțului.

«Ori-cum fie, noi ne ținem de tradițiunea românească, fiind-că numele locului este o sacră rămășiță limbistică încă din timpurile, când strămoșii noștri rosteau pe *e* latinesc înaintea lui *e* și *i* nu ca *ce* ca în ziua de astăzi, ci ca *ț* precum se mai aude în unele cuvinte pe la frații noștri din Macedonia și din Istria.

«Deci pămîntul, pe care călcăm, și locul, unde ne aflăm acuma, este sacru pentru noi, ne predispune spre meditații pioase și religioase, și de aceea vă cer voia ca să spun în auzul domniilor voastre două rugăciuni curat românești».....

Cînd era însă să rostesc rugăciunile, pare că m'am trezît ca din vis, și, uitându-mă împrejurul meu, observai, că nu ne mai aflăm sus pe muntele Țețina, la ruine, ci în păduricea Horecii, dar tot în aceeași societate de mai înainte, și atunci am continuat cuvîntarea mea ast-fel:

«Dară cerul n'a fost favorabil acelei excursiuni; cerul a găsit că ne trebuie ploaie, și încă ploaie multă.

«Și oare pentru ce? Nu cum-va poate pentru aceea că am avea ceva de prisos, ce ar trebui să fie spălat de la noi, din ființa noastră?»

«Cine mai știe!»

«Nu cum-va poate am avea și doruri, care ne ard la inimă? Nu cum-va poate vîrsăm lacrimi fierbinți, care ne înroșesc ochii și ne sîngerează inimile? Nu cum-va Dumnezeu a voit, ca prin aceste ploți stinghieritoare să ne curățească de scăderile noastre, să aline prin ele arșița inimii și să spele lacrimile noastre și apoi să le verse în Prut, în Prutul de lângă noi, și să le tot ducă spumegînd și murmurînd spre țărnițele depărtate ale fraților noștri de la Prut, de la Dunăre și de la Mare, ca să simțească și ei neajunsurile și păsurile noastre, cînd se vor scîlda în undele acestor valuri?»

«Și aceste considerații sunt duioase, și ele ne predispun spre pietate, spre mulțămire către Dumnezeu, spre rugăciune.

«Deci să întonăm cu toții mai înteu».....

Și cînd era să rostesc prima rugăciune, aruncaii ochii spre cer și după aceea împrejurul meu, dar..... o! minune!.... bătrînii care mai înainte cu plăcere își reamin-

teau unii altora întâmplările tineretelor și își împărțeau durerile dărilor și speranțele viitorului; tinerii care petreceau cu foc dănuind, săguind și primblându-se în părechi și în grupe; lăutarii care te furnicau cu dăciturile lor vesele; chiar mesele întinse și bogate: toți și toate dispărură ca prin farmec, și lângă mine rămăseră numai doi dintre foștii mei învățăcei. Îi luați la o parte și cu ei împreună îngenucheați, și cu voce pioasă dăisei:

I

Crezul Românului

«Cred într'un popor Roman, tatăl popoarelor romane, creatorul instituțiilor sociale și organizatorul omenirii, făcătorul a o mulțime de lucruri existente și dispărute.

«Cred și într'un popor Român ca într'o ființă una și nedespărțită, carele din poporul roman s'a născut mai înainte de cum cred mulți alții, precum riul din scăturină sau precum raza din lumină; el este cu adevărat popor romanic, căci din poporul roman a purces spre răsărit de a cuceri acolo multe țări, și, supunânduși sau însoțindu-se cu multe alte popoare, a întemeiat aici împărăția romană răsăriteană; apoi împresurat a fost de fel de fel de popoare barbare, călărețe și pedestre, cu care s'a luptat crâncen și vitejește, dară cu succes numai până când a fost vie în dirigenții lui conștiința romană; însă după ce se desnaționalisaseră dirigenții săi, poporul român fu bătut de popoarele venetice, chinuit și sfâșiat, apoi nimicit și înmormântat politicește, dară el învinse curând, după cum îi fusese prețis de Pompei, și întreprinse din nou lupte bărbătești prin munții, văile și câmpiile Pindului, ale Balcanilor și ale Carpaților, și isbuti ași întemeia din câte-va mici domniate din stînga Dunării de jos două domniate mai mari și mai tari, care se organizară bine și se consolidară. Prin o cultură națională, poporul român din aceste două domniate se tot

înălță pe scara dezvoltării intelectuale și a civilizațiunii până ce ajunseră a face din ele un regat puternic și respectat, care șade acum cu onoare printre celelalte regate și împărății din lume, și iarăși se va porni cu glorie ca să caute și să judece pe membrii săi morți și vii, și atunci domnia lui nu va mai avea sfârșit.

Cred în geniul românesc, organizator și civilizator carele de la Romani purcede; el, rădămat pe frățietate și pe dreptate, va da tuturor viață și va întruni pe toți în armonie spre o spornică activitate comună.

«Cred într'înfrățirea popoarelor spre întemeierea întreolaltă a unui armonios trai comun, precum și într'un județ suprem al lor pentru curmarea și stîrpirea certelor.

«Mărturisesc o iubire universală și reciprocă într'apropierea popoarelor.

«Aștept deșteptarea rătăciților și viața frățească eternă ce are să fie cu adevărat!»

II

Tatăl nostru românesc

«Spirite Romane! glorificat fie numele tău. Împlinească-se intențiunile tale precum în trecut așa și în viitor. Ceea ce ne priește și ne folosește, dă-ne noue neconținut, și sprijinește întreprinderile noastre cele bune, precum sprijinim și noi pe ale altora, și nu ne duce în conflicte cu confrății noștri, ci ne ferește de orice neînțelegere, căci de la tine purcede inspirarea și reușita, acum și tot-d'a-una și în vecii vecilor *cu adevărat!*»

La cuvintele din urmă ale rugăciunii mă sculaiu repede în picioare și întinsei mîna spre a-mi face semnul crucii, și.... dădui de niște cărți. Mă uitai uimit în toate părțile.... și ce-mi vedură ochii?... mă încredințai că mă aflu la mine a casă în camera mea de studiu.

Eu visasem!

Cernăuți, în 10 Iunie, 1894.

D-R I. G. SBIERA.

DOUĂ PLĂNGERİ

*Catedrala, răzemată pe bătrînele-i coloane
Dormitează, amețită de-al cădelnițelor fum.
'Năbușit, ca prin surdina, vine sgomotul din drum.
Luminările înfipte stau de pază la icoane.*

*Un mănunchi de raze albe mîna soarelui aduce,
Risipindu-le pe lespezi—pe când umbra sboară-n sus
Către bolta zugrăvită; iar sub ochii lui Isus,
O femeie-ncet se roagă, în genunchi, făcându-și cruce.*

*Christ, cîntînd-o blînd, ascultă umilitele-i cuvinte:
— Pentru roaba ta, o clipă... te îndură, Doamne Sfinte...
«Veđi cât sufăr... curmă-mi jalea... dă-mi copilul din răsboi...»*

*Cerșetorul orb, la ușă, sficios căciula-ntinde:
— «N'am mîncat... vî fie milă... frig și foame mă cuprinde...»*

'I privesc și nu știu care-i mai de plîns din amîndoi.

HARALAMB G. LECCA.

„Vatra“.

O di de primăvară

Tip. „Gutenberg“.

FATA CEA LENEȘĂ

(U R M A R E)

Dacă vedură și vedură, că nu era chip s'o urneașcă depe vatră, nuntași își făcură sabur inimii și se apucară cu voe bună de treabă, adecă de joc și de petrecere, asemeni și suratele, ogindăresele și toate prietenele ei se apucară de joc, iar pe la soroace își dau cu cotul ridând pe infundate și arătau pe furis cu mâna, cum sta mireasa pe vatra din tindă chiar ca o cloșcă ploată. Toți petreceau și se veseliau, până și ginerele și al-de socru, numai soacra, săraca, ardea în foc, numai în ea crăpa fierea de ciudă, numai ea murea și învia de rușine și de necaz că a dat peste o așa pramatie de noră, care îi făcea casa de pomină.

Ea de frică să nu se supere fiul său, căruia îi făgădui-se să nu dică nimic noră-sei fără de știrea lui, o lăsă în pace și nu îi dîse nici pis, dar inima n'o răbda, o riciia și pace bună.

Nici nu putea să stea cu mâinile în sîn, că prea era gogonată rușinea ce înghițea; inima o îmboldea să îi joace un renghiū, care să bage nițică înviorare în inima ei cea amorțită și știu, vorba aia, când vrea muierea ceva, nici dracu nu poate s'o oprească. Ce făcu ea, ce drese, că pe nebăgate de seamă, se apropie de vatră, și fără să dică noră-sei nimic, ori s'o atingă măcar, se apropie de foc, și vedându-l că începuse a îi bate para în cenușe și că băziiu în gura sobii numai doi tăciuni, se apucă de potrive focul cum știa ea să facă ca să se aprindă mai bine, îl trase mai în mijlocul vetrei și pe urmă puse pe foc un braț de vrascuri uscate și de rătină pârpaitoare, mai puse d'asupra și vr'o două buturugi măricele, ca să ție focul, și se încinse, nene, un foc de umplu toată tinda de scântei.

Miresei îi plăcu când vedu, că focul se înviorază, căci ușa tindei era deschisă și venea d'afară un venișor, cam se uita ea cu drag la acele mii de limbi de balauri, roșii ca singele, ce se încolăceau împregiurul lemnelor, ca să le cuprindă în brațele lor mistuitoare; se aținea cu privirea, știu ca copii cei mici, după nenumăratele scântei ce se urcau pe coș ca niște stele strălucitoare și apoi picau pe vatră ca niște fulgi alburii. Îi plăcu mai întâiu aceea căldură bine-făcătoare, care îi desmorți picioarele aproape înghețate, dar dacă mai trecu ceva și se aprinse focul bine și începu să dogorească, nu îi mai plăcu, căci dogoreala începu a îi giuli pielea. Răbdă ea de o cam dată, răbdă mult și bine dogoreala, care mereu creștea, dar când vedu că nu mai era de glumit și că flăcările mereu năvăleau spre ea ca niște vipere înfuriate, atunci începu să strige:

— Săriți că mă giulește focul, suratelor..... suratelor veniți de mă dați mai incolo, ori mă luați depe vatră!

Ți-ai găsit cine s'o audă; balaurii de lăutarî cântău bătaioșii de săltau opincile de o palmă de la pământ, nuntașii tineri și bătrâni jucau, de duduiau casa și chiar unchiașii, care nu jucau, sugeau într'una din plosci, beau la cataramă cu al de socru și al de nașu și chiuia cu voioșie, ast-fel că din pricina chilomanului nimeni nu auți strigătele miresei. Biată fată d'acolo din tindă unde stău numai copii și fetele codănace, care sgăiau ochii la jocul

din casă, mai strigă încă de vr'o două, trei ori, dar ași! de a surda toate, n'aude, n'a vede, n'a greul pământului!

Dacă vedu ea că focul o prididea și nimeni nu alerga ca să îi vie în ajutor, ne având ce face, își luă inima în dinți și hărși se mișcă din loc singură singurică fără ajutorul nimenui și să dedu la o parte cu mai bine d'un cot.

Pe semne baba o pândea cu coada ochiului de de parte și se uita la ea, ca să vadă ce face, căci numai de cât, cum o vedu că se dedu singură la o parte, veni sprintenă sprinteioară, și umplu brațele iar cu un maldar de ratini și le aruncă iarăși pe foc dicând:

— Vai de mine, fata mamei, mă iartă că n'am vedut că s'a potolit focul, ție ți-o fi frig și eū, nătingă de mine, casc ochii la joc! Lasă că îți poartă grije măiculița, ca să nu mai îngheți.

Dicând aste cuvinte, baba se apucă de a răvăși jeratecul mai peste toată vatra, mai aruncă încă un braț sdравn de vrascuri pe jeratec, mai trânti d'asupra și o buturugă și nu se lăsă până ce nu se încinse pe vatră o târla de foc întocmai ca un cuptor de iad. Biata fată, dacă nu îi-ar fi fost lene, îi-ar fi dîs soacră-sei ca să nu mai pue lemne pe foc că se făcuse destulă căldură, dar de! pustia de lene e cocoană mare, ea e doamnă și împărăteasă peste acela ce cade în ghiarele ei, ea proclata, o sili s'o lase pe babă să facă ce-o vrea în voie bună, ca să ia parte și ea la desfătările nunții.

Mireasa stătu în locul, în care se găsea până se aprinseră și se încinseră și lemnele puse din nou pe foc de către soacră-sa, dar pe urmă, când se schimbară și ele într'un mangal de jeratec, care începu s'o coacă întocmai ca pe un pui de găină pus să se frigă indelete pe departe de foc, atunci nu înai putu să răbde și începu să strige cu desnădejde:

— Mă giulește focul, luați-mă de aici, că mor.

Ași! ți-ai găsit s'o audă cine-va tocmai acumă în toiul unei chindii! Dacă vedu că nu era chip să fie audită de cine-va, fata noastră își luă ochi de fiară, se ridică singurică copăcel în picioare, începu să umble singură singurică prin tindă, intră în casă ne ținută de nimeni, și făcu aceea ce nu făcuse nici o dată de când măiculiță ei o născuse, se duse impletcindu-se printre nuntași, care jucau, până la patul din fundul casei, se urcă într'ensul tot singură, se sui în gogotul patului și se aședă tabla bașa pe maldăr de perne într'un colț, și începu să se uite cu mirare și chiar cu plăcere spre perechile ce jucau cu atâta poftă.

După ce se sparse jocul, soacră-sa veni la dînsa și începu să strige:

— Vai! de mine, fata maichii, ce ai făcut? cine te-a adus aici?

— Ei! cine să mă aducă? eū singură am venit, răspunse mireasa schîncind mănioasă.

— Cum se poate să faci una ca asta, măiculiță dragă?

— Dar cum să nu fac, dacă mă giulea focul?

— De ce nu mai chemat, fata mamei, că la glasul tîu lăsam tot și veneam mîncînd pământul.

— Ei! ba bine că nu te-am chemat! dar cine să mă audă? dușii depe lume?

— Ti! cum te-am uitat, uita-te-ar relele! ei, sunt uluită și pace bună! dar lasă, fata mamei, nu te supăra, că altă dată nu mai fac una ca asta. Ptiu! ce o să dică cuskra când o auzi? o să intre în bănuială, că te-am pus cu sila la muncă.

— Ei! o să dică ea, dacă i-o spune cine-va; eu n'am gândul tati. Ce ar fi vrut ea: să mă coc de vie?

— Ba ferească D-zeu, pușorule; dar vezi de! omul e om și gura lumii numai pământul o astupă; eu am avut o vorbă cu cuskra, m'am legat cu jurământ mare să nu te pui la nici o muncă, și noi suntem oameni cinstiți și cu frica lui D-zeu, care nu vrem să ne călcăm jurământul.

— Tacă mamă, n'avea grije, răspuse mireasa, care, biet, avea inimă bună, eu n'am gândul tati, ca să i spui, și dacă s'o găsi vre-o surdă ca să flencănească, eu când m'oi întelni cu mama o să-i spui că minte. Și apoi și dacă nu m'o crede, ce jaf în ciuperci! acum sunt măritată la casa mea, dac'oi vrea eu să muncesc n'are ea nici o treabă cu mine. Așa vroiu, așa fac!

— Ei, bravo, așa te vroiu, fata mamii, dar n'avea grije, că nici eu nu sunt căinoasă; de acum încolo n'am să te uit, că ferească D-zeu, poți să te aprinzi; altă dată când te-o pune pe vatră, am să te păzesc ca luminile ochilor.

— Aș! că mai stau eu pe vatră!

V

Până aci petrecură nuntașii cum petrecură, dar de aci încolo să te ții chef și ziafet! jucau mare, jucau și chefuiau ca la nunta altuia, petreceau mare, căci nici unul afară de ginere nu se gândea că la urma urmelor, după sfârșitul nunții o să plătească până s'o speti, o să numere galbenii cu pumnul și o să dea la bani până i-o eși prin piele—și chief și tãmbălău. Jucară mare fără nici o grije, căci altul, adevă al-de ginere doară plătea; dar și ginerele juca, sărăcanul ca un flăcăiandru sburdalnic ce era, nu se da de lături, căci era tata gros la ceafă și zestrea miresei durdulie; ba juca și al-de socru mare cu toba în spinare, că era sănătos tun, de nu se da pe dece tineri, juca și mama soacră, numai mireasa, va! de ea sta în gogoșul patului și se uita cu jind și nerozese la leota de lume ce chefua la nunta ei, fără s'o lase pustia de lene ca să i sburde și ei inima de fată tânără și să sară din pat, ca să joace o horă sau o sərbă d'alea, care infurnică sângele în om.

După-ce se înseră și se sătură toți de joc și de sbenguit, unde mi se întinse în coșarul cel mare jos pe cergi albe și groase o masă cât toate țiile de mare, și unde mi se puse nunul mare în capul mesei, alături de nună, tinerii lângă nună și toți nuntașii pe perne moi degiur impregiurul mesei și unde mi se puseră pe masă fel de fel de bucate să le mănânci cu ochii. Pe mireasă o aduse singur ginerele în brațe la masă, căci aminteri nu fu chip s'o înduplece, ca să se dea singură jos din pat și să vie pe picioarele ei atâta cale; și era primejdie să stea la masa de nuntă fără de mireasă. După-ce se aședară fie-care la locul său și după ce mâncară ginerele și mireasa dintr'un ou, începu fie-care să mănânce și lăutarii începură să tragă din vioară pe coarda cea subțire și cobzarul să dică doine care te face să plângi de dor, ori cântece voinicești, care fac să sburde inima în pieptul voinicului, ori povești bătrânești ca Cornea, Păunașul Codrilor, Gruia Grozăveanu și altele ca ele.

După-ce nuntașii mâncară și băură bine și după-ce balaurii de lăutari își cântară toate cântecele și doinele lor, apoi începură orațiile, snoavele, glumele cele pipărate, pe care lăutarii de la țară le spun și le fac cu mult haz, de fac pe meseni să riță din băerele inimei până i podidesc lacrimile. După aceea soacra mare veni cu tolba de ștergare, mărame, boccealicuri și alte daruri ce se împărțiră pe la nuntași de cobzarul cel mare, care însoțea fie-ce dar potrivit cu omul ori femeia ce l primea; și la sfârșitul sfârșitului, când se sfârși și masa, veni rindul să se strângă de către mireasă daruri ce fie-care nuntaș dă bucuros la casă nouă, ori cât de bogăți ar fi mirii. Aci lucrurile se încurcară rău, căci pe mireasă nici cu boii nu fu nimeni în stare s'o miște din loc, s'o pue copăcel pe picioare și s'o înduplece a ocoli atâta lungime de coșar. Dacă vedură și vedură, că nu era chip s'o înduplece a face acest pas, fu nevoit bietul ginere să facă el acea ce era în căderea miresei să facă.

După obiceiul nunților de la țară, tatăl și muma miresei nu stau față la cununia fetei lor nici la petrecerile nunteii, ce au loc în ziua de Duminecă, dar ei vin negreșit a doua zi de dimineață, adevă Lună cu *poacă-zăii*, adevă frații, surorile și rudele miresei, spre a petrece trei zile încheiate în chefură și ziafeturi. Mireasa biet aștepta pe muma-sa cu patru ochi, să mai vadă pe al-de mama, și al-de tata, că biet i se făcuse dor; dar de a surda aștepta ea mult și bine Lună cât ținu diulica de mare, că din sat de la ea nu pică nimeni, nici mamă, nici tată, nici măcar o rudă. Astă nepăsare o mănhi mult pe biata fată, o făcu să plângă cu foc toată ziua, și în cele din urmă o sili să pue ochii mai cu drag pe bărbatul ei. De! avea și părinții ei cuvinte, ca să nu vie! Ce era să cate? ce? nu știa ei cam ce pricopseli îi aștepta p'acolo după urma fetei lor? nu știa ei ce poamă era fiica lor? Parcă nu se aștepta ei la rușinea ce avea să pată după urma lenei ei; pentru ce dar să și mai tocească călcăele de a surda și să bătătorească în dorul lelei trei poște și mai bine, ca apoi, la urma urmelor, să se facă de risul lumii și să se întoarcă ca curcile ploate. Nu e vorba, despre cinstea fiicei lor n'aveau nici o frică, căci slava Domnului, nu găsise ca s'o poarte în gură, căci sormana nu mersese nici măcar o singură dată la horă și din ochii muma-sei nu perise nici de loc; despre asta nu purta ei grije, dar pus-tia de lene ce o prigonea puțin lucru era? Aș! din po-trivă, era o meteahnă, care i îngrijea și i rușina mai rău ca necinstea; pentru aceea nu se cercară a veni, și fata se alese numai cu așteptatul în zadar și cu plânsul.

În sfârșit, de bine, de rău se sfârși nunta și fără de ei, și eșiră la toate cu bine și spre mulțumirea tuturor, căci ginerele își iubea nevasta ca lumina ochilor, socrul se purta cu omenie cu toți nuntașii, în cât nimeni nu rămăsese nemulțumit, și soacra, care era o șmecheră și jumătate, ce făcu, ce drese, mulțumi pe muierii atât de mult, în cât gurile nu flencăniră verși și uscate, atâta cât fie-care se aștepta. Joi nunul mare dădu leguita masă și vadra nunului; Vineri plecă nunul cu nuna la satul lor și fu petrecut cale de un conac de toți nuntașii; Sâmbătă dădu ginerele masă *colăcelor* și tuturor flăcăilor din sat care ajutară la nunta și Duminecă merse la biserică și de acolo se duse în *cale primară* la nași, unde iar să te ții lanț cu petreceri și ziafeturi. Până aci toate merseră bine și spre mulțumirea tuturor, căci se ținură lanț chiolhanele, dar când colo Lună, ce să vezi? ptiu! înțarcă bălaia, se duse pomana, chefurile ziafeturile și tãmbălăurile își dădură obștescul sfârșit, și

Vatra.

Din munții noștri ;

Tip. „Gutenberg“, Joseph Göbl.

fie-care creștin fu nevoit să se apuce iarăși de nevoile zilnice. Tinerul însurățel se scula des de dimineată, își sărută cu drag nevasta, o lăsa în culcuș să mai doarmă o leacă și plecă împreună cu tatăl său la câmp, căci tocmai era vremea semănatului grâului de toamnă; baba de asemenea se scula cu noaptea în cap, și fără să măture și să deretece prin casă ca altă dată, după-ce se îmbracă, își înfipse furca în briu, eși din casă fără să facă cel mai mic sgomot, ca să nu-și deștepte nora, și plecă și ea la al-de cumătra Ileana, care ședea în capătul cel-lalt al satului, știu ca toate babele, ca să răsucească două trei fusuri stând de vorbă cu cumătră-sa, și să mai poarte în a gură pe una sau pe alta dintre prietene.

Vremea trecea, soarele se ridica sus pe cer, ziua se apropia de nămieț, dar fata nici gând n'avea, ca să se scoale, dar nici n'o zorea nimeni, căci în casă nu se găsea nici pisică, era o tăcere și o răcoare să tot dormi și să nu te mai scolii! Nici hoarele din curte nu făceau pe afară cel mai mic sgomot, ca și cum ar fi simțit cum stați lucrurile, se duseseră tocmai în grădină cu zarzavat din dosul casei, și acolo își vedeau de cutcudăitul, măcăitul, gărăitul lor.

Despre partea lor ar fi dormit toată ziua fără gând d'a se scula; asemeni și despre partea soacră-sei, care nu mai venea, de și venise și chiar trecuse nămiețul și soarele se apropia de scăpătat; se găsi însă cine-va care să fie în destul de obrasnic și să turbure un somn atât de dulce; acel cine-va fu foamea care e o doamnă mai mare decât lenea. Ea făcu pe fată să deschidă ochii mari cât paharele și să dea ciorilor la o parte desmierdările somnului.

— Mamă, mamă, mî-e foame, di-se ea cu viers galeș și sfirșit, scoțând capul din țol. Dar de geaba miolăi ea, că nu erau pe nicăiri urechi ca s'o audă. Mai poftori încă de două sau trei ori strigările sale, dar vedând și vedând că grăia în pustiū și nimeni n'o audea, cu chiū cu vai se scula în capul oaselor, și începu să și rotească ochii în juru-i și rămase încremenită vedând casa pustie.

— Dar asta, ce poate fi?—strigă ea înspăimântată, mamă! taică! neică! unde sunteți? Dar nimeni nu răspunse la strigătul ei!

Dacă vedu și vedu fata, că nu era chip să fie audită de cine-va, și că nimeni nu alerga, ca s'o scoale din streat și s'o ducă pe vatră, unde și petrecea ea toată ziua prigorindu-se pe lângă foc, ne având încotro, că o zorea și foamea și frigul care se înțețea din ce trecea mai multă vreme, se scula în sus singură singurică, clănțănindu-i dinții de frig, și de nevoe se îmbracă singură cu toate țoalele ce purtase în ziua trecută, și cu altele ce mai găsise la îndemână prin casă, și se dădu jos din pat, lucru ce acum sevirșea pentru întâia dată. Nevoia, sărăcana, la câte lucruri bune nu îndeamnă pe om.

Se îmbracă ea bine, rău, cum putu, puse ea pe spinare toate bulendrele câte găsise, dar nu se încălzi nici așa, căci afară bătea un crivăț rece și ascuțit, care pătrundea până și pîn urechile acului, de îngheța chiar mедуva din oase, ear foamea o zorea într-una. Vedând că nu era chip de stat în loc pe asemenea frig, și vedând că soba era rece, iar cotoiul dormea pe vatră în cenușe, căci baba nici gând nu avusese ca să ațite focul în sobă, când plecase d'a casă; ne având în cotro, ea se apucă singură să stropolească, ca să ațite un pic de focșor cât să și desmortească mâinile și se apucă singură singurică să caute tot ce-i trebuia prin casă și tindă, muncă la care nu și dăduse mânușitele de când măicuța ei o făcuse. Noroc că găsi la îndemână surcele tocmai bine

despintecate pentru ațitat focul și ratine rupte tocmai cât trebuie pentru înviorat focul, și chiar lemne mai groase și buturugi, ba și amnar și iască, cu care să aprindă focul. Pe semne cotușa de babă le pusese dinadins la îndemâna fetei, ca să le găsească cu lesnire și să se slujească cu ele atunci, când nevoia o va îmboldi ca să și pue trupul la muncă.

Când nevoia o înduplecă să se pue la treabă, ea o aduse la îndeplinire cu multă lesnire, pentru că veduse la mă-sa cum se așează răscotele pentru ca să aprindă focul cu lesnire, și cum pe urmă se pun d'asupra lemne. Ea știa multe din vedute, că mă-sa era muere harnică, și ea băga lesne la cap, că nu era proastă, numai pustia de lene îi stătuse împotriva și n'o lăsase să facă aceea ce veduse la mă-sa; însă ne având în cotro, făcu ce făcea și mumă-sa și o brodi bine, că focul se aprinse numai de cât, și cât te ștergi la un ochiū începu să duduie în sobă. Ei! acum focul se făcuse, dar cald în casă nu era încă: ce să mai robotească ea pentru ca să se încălzească mânele până ce s'o încălzi soba? Numai de cât se apucă sprintenă și vioae să strîngă streatul în care dormise, să deretice prin pat, să pue lucrurile la locul lor, cum veduse ea că făcea mumă-sa, și pe urmă să stropească prin casă și să măture cu mătura ce găsisse în colț după ușe.

Dacă făcu și această treabă și simți ca s'a încălzit binișor în casă, începu să se gândească și la foamea, care o deștep-tase din somn, să și pue picioarele la trepădat, ca să caute prin casă câte ceva d'ale mîncării, să colinde prin toate cămările și celarele, să cotelească prin dulapuri și tronuri și să scotocească pretutindenii, doar o găsi de ce să se agațe cu dinții, dar de a surda fură toate căutările, căci proclata de babă, ca și cum ar fi făcut'o dintr'adins, făcuse lins prelus cu fundul în sus la tot ce era de mîncare, și ce mai rămăsese ascunsese ca în tainița de șearpe. Abia după ce se viri prin toate supaturile, orbocăi prin toate copăile, și întoarse cu dosul în sus prin toate tronurile, și după ce se innăduși de curgeaū nasturi de apă depe fruntea ei, biată fată găsi în fundul unei troace, în care baba arunca fărîmăturile de dat la hoare, o coaje de turtă uscată ca fierul și mucigăită ca vai de ea, pe care cine știe de când o capse baba, și o aruncase acolo pentru că nimeni nu vrusese s'o mînanțe. Vedând că nu era chip să găsească alt-ceva mai bun, și că foamea o înțețea doamne ferește, biată fată fu silită să și înfigă colțșorii în acea coaje de turtă, s'o fărîme în măselele sale cu multă greutate, dar cu mare poftă, și s'o mînanțe până la cea din urmă fărîmătură, ca și cum n'ar fi fost de cine știe de când. Proastă fu mîncarea, dar o ferecă cu atâta poftă, în cât, să tot mai fi fost, i se păru că n'a mîncat lucru atât de bun de când o facuse mă-sa pe astă lume albă.

După ce cu chiū cu vai își ameți foamea, nu se mai trânti în pat ca altă dată, ca să zacă, că nu știu de ce se simțea așa de bine, cum nu se simțise altă dată, de când își dăduse nițel trupul la muncă, ci se apucă de mătură și prin tindă, și pe prispă, și pe bățătură, ca să i treacă de urit și deretică pretutindenii de-ți era mai mare dragul să te uiți, și făcu prin toate cămările atâta curățenie, în cât îi venea să lingi miere de pe jos. După ce sfirși cu deretecatul, își luă scurteica îmblănită pe umeri și scăunelul în mână, aședă scăunelul afară pe prispă, lângă ușe, că eșise soarele și se mai încălzi, și stătu acolo mai bine de un ceas, până ce vedu că se întorc vitele de la pășune și soarele se apropia de scăpătat.

Tocmai atunci zari și pe soacră-sa în capul liniei satului, că venea, mare, venea cu o falcă în cer și altă în

pământ, ca miadă-noapte din poveste, cu furca în briu și cu un vraf de fuse pline cu lână răsucită în șortul ce ținea sumes în briu. Cum intră baba în curte și vedu pe noră-sa stând pe scaunel afură îmbrăcată și dichisită, să 'i fie mai mare dragul, își puse o mână la ochi ca o streășină și începu să strige:

— Va! de mine! ce ved înaintea-mi? adevăr e ori e o nălucire? ved bine ori mi s'a pupăzat vedul? Tu ești fata mea? tu în carne și oase?

— Ved! bine că eu sunt: ce te prinde atâta mirare, mamă? răspune noru-sa cu viers cam arțăgos.

— Dar cum să nu mă prindă, draga maichii? tu sculată și îmbrăcată? tu dichisită și stolisită? cine a venit să te scoale și să te imbrace?

— Ei? cine, cine? iaca eu!

— Tu!!! și ai putut?

— Ba bine că nu!

— Unde să insemn, maică prea puternică? să fac cruce pe luminare, să fac semn cu barda în prag, ori-ce D-ne iartă-mă să fac? Tu, chiar tu, să faci așa mare minune? aida del! o dată cu capul nu 'mi vine să cred; uite ved cu ochii și nu cred.

— Dar pentru ce să nu crești, dacă vești, mă rog? întrebă noru-sa tot cu arțag.

— Pentru că de! mititica maichii, știam că tu ești neispită și ne învățată cu munca și credeam că nu ești bună de nimic.

— Zău?!-ei, ei nu mai sunt proasta de er, d'alaltă-er.

— Ce spu? ei bravo, dacă e așa!

— Ai să vești d-ta, mai ai să riști de mine d'acum în colo?

După ce dișe aceste vorbe, fata intră cu soacră-sa în casă, și cum intră, baba rămase în prag ca împrietrită, vedând curățenia și dichisul care era în casă.

— Dar asta ce o mai fi? cine a deretecat prin pat și a măturat prin casă și prin tindă?

— Ei? cine? tot eu; ce? credea că nu știu?

— Ei? tac! nu mai spune.

— Ce să tac; vești singură cu ochii?

— Te-ai dat tu la atâta osteneală, tu o mănșită de trupșor, care până er nu te puteai mișca de colo până colo.

— Să știi că m'am dat și am să mă mai dau, ca să nu vă mai auș șoptind.

— Mă, mă! dar ce curat și deretecat e prin casă! mai mare mândrețea! zeu mai bine de cum fac eu! cum am uitat eu, uluita de mine, să deretec prin casă când am plecat; zeu credeam că n'o să stați mai mult d'un cescuț, și pustia de vorbă mă făcu să dau de pocinog; iartă-mă, draga mami, că te am dat de atâta trudă și te-am făcut să muncești atâta de mult.

Te rog, puiculiță mea, să nu spu bărbatului tău, că 'mi ia pērul foc, de nu mă mai stinge toată gārla.

— Lasă că nu 'i spu nimic.

— Bunicica maichii; uite așa păcate am eu, săracana de mine, sunt uitucă și zăpăcită, uit, ca pământul, de la mână până la gură.

— Da, am vedut eu, răspune noră-sa cu parapon; ai uitat să 'mi lași de mâncare—de-am fost nevoită să rod un codru de pâne uscat ca fierul.

— Ce spu tu? bătă-mă să mă bată concina, că prea sunt zăpăcită din cale afară!

(Va urma).

DOUË INGROPĂCIUNI

I

Pe strada mare, largă și cu asfalt pavată
Un dric de aur trece de șese ca! urnit,
Și cloci cu ceapazuri, mănuse și cravată
Duc pleopa și coliva și-un armăsar cernit.

Din nue lucrat la strungă și 'n catifea cu firuri
Coșciugul sub coroane se pierde scilpitor,
Și fete cu beteală, vlădic și popi în șiruri
In sunete de clopot, de musică și cor.

Jandarmii călări în fruntea-î imprăștie mulțimea;
La spate, neamuri triste, pe jos, cu capul gol,
Iar în calesci, pe moale, se cară boșerimea
Și, 'n urmă, cerșetorii, par corbi flămânți în stol.

Ce tângurii fățarnicii pe chipul lor, ce jale!
Toți, prieteni și neprieteni, zăbranic ai la braț;
Toți spun că răposatul fu jărtfă țării sale—
Când știu că de podagră murise și de saț.

Muri precum trăise, în pompă și tămâe;
Cumplitul viteș sbucium de loc nu-l frământa,
Un dor l-ardea pe suflet: comoară să-î rămâe
Și alții să-î dumice când el se ospeta.

II

Intr'o căruță trasă de-un cal spetit prin gloduri,
Cu bicul și din gură mânat de-un bțet unchăș,
Pe zloată și pe ploafe și desfundate poduri
Un mort sărac se 'ndrumă la vecnicu-î lăcaș.

Și numai de cinei scândurii de brad avu el parte:—
Din brad își fac șermanii pat, masă și sicrii—
La cap un preot șeade și-î mormăe din carte,
Un felinar de crivăț ferind în anterii.

Nici rudă, nici prieten, nici căne nu-l urmează,
Si nimeni «Cin' să fie?» nu 'ntreabă 'n calea sa.
Din când în când sergenții pe cărăuș mustrează
Din stradele bogate s'abată ori să stea.

Din birt, colò, un tinăr, gătit, cu temple linse,
La cărți, la baluri, chefur viteaz ca rar viteji,
Zărind pe mort îngână: «Alt baș-bețiv se stinse!»
Când lipsa-l sugrumase în negrele ei mreji.

Murise fără șgomot precum l-a fost și traful,
Și 'n groapă de pomană de-acum va putreși;
Dar inima-î trudită visase altfel raful:
Nu 'n stele sus, ci 'n lume—că s'ar schimba 'ntr'o di.

VASILE D. PĂUN.

M A R A

(Urmare)

CAP. XI

Altă lume

Luna intrată în al doilea pătrar se ridicase până în culmea acoperită cu pădure și se ivea pe ici pe colo printre copacii deși; pe șesul de la dreapta însă ea era de mult răsărită, peste puțin începură și'n satul de la poalele dealului să latre câinii stârniți de dânsa, și noaptea era din ce în ce mai luminată de zarea ei.

Abia acum începea frumusețea serii de toamnă.

Marta se uită de-a lungul drumului, care apucase la deal. N'o mai văduse de mult pe Persida. — Departe nainte se mișca, urcând la deal, o negreață, — fără îndoială Brădeanu cu fetele.

«Știi, că e frumos!? — grăi dânsa cam speriată. — Persida a apucat cu Neamțul ei alt drum.»

Ea 'și iuți pasul, ca să ajungă pe Brădeanu, și peste puțin ieși apoi la iveală și făptura cea înaltă a Persidei.

«Știam eu! — grăi scrietorul. — S'a dus cu el până la fete, și apoi 'i-a dat drumul.»

Tot așa dăduse cu socoteală și Brădeanu, când Națl sosise cu Persida la dânsii.

Mai la deal, spre stânga, se înălțară fășfăind și pocniră în vâdudh una după alta trei rachete.

«Ce-i acolo?» — strigă Marta.

Brădeanu se opri și se 'ntoarse spre dânsa.

«E la vie la Corbu, — răspunse el: — să trecem și noi pe acolo.»

Marta și fetele îl știaū pe d-l Andreiū Corbu nobil de Cârpeniș, care nu era, ce-i drept, nimic, dar umbla cu patru cai și fusese închis în timpul revoluțiunii; ele însă nu'l cunoșteau.

«N'are a face! — întimpină Brădeanu; — îl cunosc eu și vă încredințez, c'o să-i pară foarte bine, dacă ne oprim la dânsii.»

Pe Marta o adimenea gândul, că poate să facă cunoștință cu Corbulești.

Persida, care numai ca prin vis văduse cele trei rachete, se uită mai cu dinadins în partea, de unde ele se înălțaseră. Era multă lumină acolo sus în deal și trebuia, așa-'și închipuia dânsa, să fie și multă lume, mult sgomot, sburdalnică veselie.

«E cam târziu,» — grăi dânsa stând la îndoială.

«Aș! — De unde târziu!? — duse scrietorul scoțându-și ceasornicul. — Nu sunt încă nici țece, și abia acum răsare luna. În timpul culesului nici pe la miezul nopții nu e târziu.»

«Nu-mi pasă!» — răspunse Persida și se avântă oare-

cum cu ochii închiși la deal, ademenită de gândul, c'o să stea până 'n zorii de țe petrecând ca alți oameni și gata de a se lăsa să facă cine ce vrea cu dânsa.

Ieșind deci la locul larg din fața cramei, ea se opri desamăgită din drum.

Sub vie, zidită în mal, era colna, o zidire mare, cu două ridicături despre vale, cu un turnuleț, din care se deschidea vederea largă spre șes, și'n față cu un cerdac întins, în care ardeau două lămpi, una atârnată, iar alta pe masă.

La dreapta colnei, depărtare de vre-o două-țeci de pași, pâlăia focul de viță uscată, împrejurul căruia erau adunați culegătorii, bărbați, femei, copii, unii culcați, alții stând de vorbă.

La stânga, sub un mare șopron deschis din toate părțile, se afla bădania cea mare și lângă ea cada, în care un voinic juca pe sacul cu struguri. Mai în colo, tot sub șopron, două flăcăi învârteaū teascul, în vreme ce alți două căraū mustul scurs cu vadra la buțile înșirate în dosul șopronului.

La masa din cerdac, în sfârșit, stăteau de vorbă trei domni, unul mai în vârstă, Corbu el însuși, și două oameni tineri, unul Aurel, băiatul lui Corbu, iar cel-l'alt Simeon Burdea, un prieten de la universitatea din Viena al lui Aurel.

Doamna Corbu era dusă la Arad, de unde avea să se întoarcă mâne cu oaspeți.

«Aici nu prea avem ce să facem,» — voia să dăcă Persida, când Corbu, recunoscând glasul lui Brădeanu, se ridică de la masă și coborî scările cerdacului, ca să poștească sus pe cei sosiți, cărora nu le rămase de cât să stea puțin.

D-nul Burdea, un om scurt și lat în spate, aproape cocoșat, rău îmbrăcat, cu părul lung și lătos, cam spân și cu nasul turtit, nu se mișcase din loc după-ce Corbu coborise scările; când însă Persida se ivi în cerdac, el se uită la dânsa cu niște ochi de dihor, care intraū par'că în carne și străbăteau prin oase, în cât Persida se opri speriată în loc.

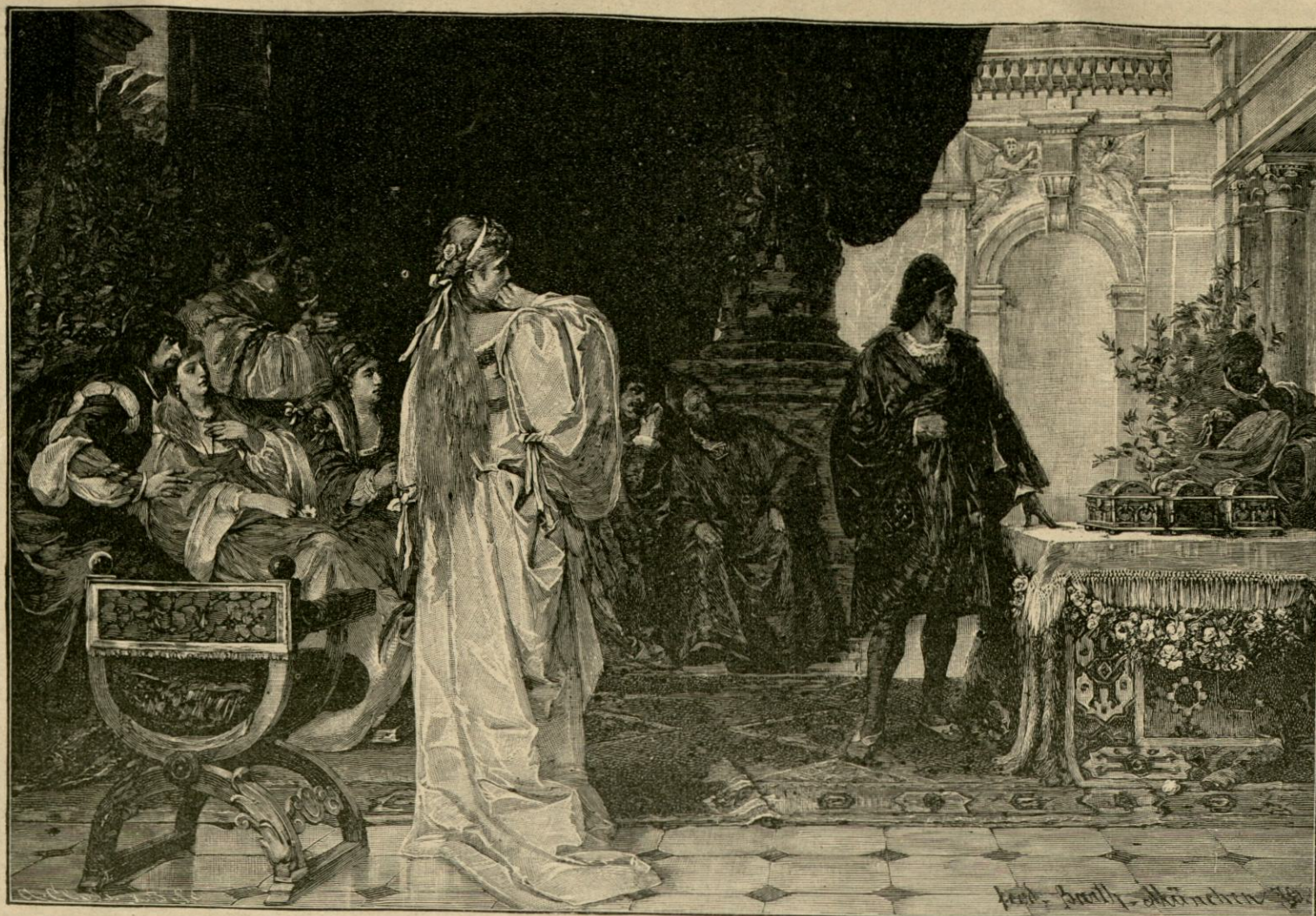
În vreme-ce apoi Corbu 'și făcea de lucru cu Marta și cu fetele, pe care le rugă să vie iar mâne seară, fiind-că așteaptă mulți tineri din Arad, care toți vor să aibă jucătoare, Burdea se apropie pas cu pas, ca un paiangen, de Persida.

«Domnișoara Persida, fiica Marei de la Radna? întrebă el într'un glas subțire și oare-cum sfișietor.

«Da! răspunse ea.»

«Ai fost la călugărițele din Lipova și ai stat la Arad?»

„Vatra“.

Alegerea cutiei

Tip. „Gutenberg“, Joseph Göbl.

«Da!»

«Te știu, Domnișoară, și 'mă pare bine, că am ocaziune să te și cunosc.»

«De unde, dacă-mă dați voie?» întrebă ea sficioasă. El se uită râzând în fața ei.

«De la Viena», răspuse apoi. Persida dete mirată din umeri.

El ridică mâna stângă, puse arătătorul ei pe buze și se apropiă oare-cum tainic și pitiș de dânsa.

«Îți mai aduci aminte, — dîse el încet, — când vîntul a spart una din ferestrele de la mănăstire?»

Persida rămase ca împetrită. Știa acum, cine i-a vorbit acestui om străin despre dânsa, și 'i venea să plângă de necaz și de rușine.

Era lucru de nesuferit!

Tainele mari ale vieții ei fuseseră date de gol: omul acesta le cunoștea și putea să le spună mai departe. De ce să n'o facă!? Zadarnice erau toate silințele ei: ea vedea în gândul ei, cum toată lumea vorbește despre dânsa, cum oamenii fac mult din nimic și cum toți își bat joc de dânsa. Se simțea ca pierdută, și Națl era în gândul ei cel mai nemernic om din lume.

«Te înșeli,—dîse ea, dar nu putu să-și urmeze vorba de oare-ce Corbu se întoarse acum spre dânsa, ca s'o poștească din nou și mai stăruitor pe seara de mâne.

Ea făgădui, pentru ca să scape, că va veni, apoi, când plecară mai departe, îl tiră așa dîcînd pe Burdea după dânsa și potrivii lucrurile ast-fel, ca să rămâie singură cu el. Omul acesta, pe care acum îl văduse întîia oară în viața ei, îi părea cel mai apropiat din toți oamenii, și aceasta se vedea din căutătura și din purtările ei, în cât Marta pusă pe gânduri dedea din cap și nu se putu stăpâni să nu-î facă scrietorului semn cu cotul, când Persida o porni înainte cu Burdea.

«De unde cunoști d-ta pe Huber?» întrebă Persida.

«Suntem prietenî din copilărie, — răspuse Burdea,— am stat la Timișoara cinci ani de zile în aceeași bancă, ear la Viena am locuit împreună.»

Persida se mai potoli. Înțelegea, cum Națl a putut să vorbească despre cele petrecute, și-l socotea foarte fericit. Stătuse și ea ani de zile de-arîndul pe aceeași bancă cu alte fete, dar n'a ajuns nici o dată să stea o jumătate de ceas singură cu vre-una din ele și nu era nici una, căreia ar fi putut să-î împărtășească tainele vieții sale.

«Eă, — dîse ea, — nu-l cunosc pe domnul acela: l'am vădut, așa din întemplantare, de câte-va ori, dar n'am vorbit cu el decât în treacăt. Mi-e, pot să dîc, tot atât de necunoscut cum îmi ești d-ta, și nu știu ce-și va fi închipuind despre mine.»

«E un nebun, Domnișoară, — răspuse Burdea. — Nenorocirea lui e, că părinții nu l-au lăsat la școală. Nu e făcut el pentru măcelărie, și în loc de a-și căuta de meserie, se reademă pe averea părinților săi și-și petrece viața citind fel de fel de cărți, care-l ameteșc. L'ai mai vădut decînd s'a întors de la Viena?»

Persida rămase cât-va timp dusă cu gândul.

Națl i se înfățișa cu totul alt-feldecum și-l închipuise dânsa.

«L'am vădut, — răspuse ea, — acum e anul, la Arad, dar n'am vorbit de cât foarte puțin cu dînsul. Mi s'a părut, — urmă uitându-se cu coada ochiului la Burdea,— nu știu cum, foarte prăpădit, — un fel de om, care petrece nopțile prin birturi, iar ziua doarme nedesbrăcat.»

«Minunat! — strigă Burdea râzînd din toată inima cu glasul lui subțire.—Ai dreptate!.. Așa ne petreceam noi viața: ziua dormeam îmbrăcați, adecă nedesbrăcați, cum dîci d-ta, iară nopțile ne plimbam, ori steteam prin cafenele, dacă timpul era urît. Dar nici că se poate alt-fel, — urmă el aședat. — Ziua e urîtă, șgomotoasă, plină de întemplantări, care ne abat de la noi înși-ne: în amurgul serii începe viața să aibă farmec.»

«Bine, — grăi dânsa, — dar noaptea e lăsată de Dumnezeu, pentru-ca omul să se odihnească și să-și întrămeze puterile pentru munca zilei de mâne.»

«Proștii! — întimpină el aprindîndu-se. — Nu se poate prostie mai mare de cât să petreci dormind partea cea mai frumoasă a vieții. Uite, acum, — ce liniște, ce răcoare, ce lumină tainică și blîndă: nu te simți adimenită să stai până 'n zori de zi? n'ar fi oare păcat să dormi?»

Persida, crescută sub purtarea de grijă a Maichii Aegidiei, nu știa ce să răspundă, era însă tare în credința, că el n'are dreptate.

«Mă simt, — răspuse ea, — adimenită, dară ar fi păcat să stați toată noaptea, fiind-că mâne n'ași mai fi bună de nimic.»

«Prostie! — strigă iar Burdea, care nu putea suferi păreri deosebite de ale lui și se simțea nenorocit, dacă nu reușea să convingă și pe alții, cum el era convins.

«Domnișoară, — urmă el în ton dăscălesc, — admiți d-ta, că în om sunt două ființe, una trupească și alta sufletească?»

«Așa cred.»

«Cređi, fiind că ți s'a spus, ori te-ai și gândit asupra lucrului?»

«Nu pot să-mi dau seamă, — răspuse ea cu sială: — nu 'm-am pus încă întrebarea, dar simt, că alt-fel n'ași puté să înțeleg lucrurile.»

«Prea bine! — dîse el mulțumit. — Atât 'mă-e destul, ca să ved, că te-ai gândit. Te rog acum să-mi spui: cine trebuie să stăpânească viața mea, — trupul meu? ori sufletul meu?»

«Fără îndoială sufletul.»

«Dar dacă el e mai slab de cât trupul?»

«Trebuie să vrei,» — răspuse ea strîmtoată.

«De! — grăi el râzînd, — multe o fi voind omul, dar puține poate. Domnișoară, — urmă iar dăscălește, — dimineața, după o noapte bine dormită, trupul e întramat și tare, el vrea să alerge, să lucreze, să se hrănească, să se mistuiască, să aibă mulțumiri, și de geaba vei fi voind d-ta alt-fel, căci el te stăpânește și te poartă după pornirile lui. Pe 'nserate însă, după ce trupul s'a obosit, începe sufletul să se ridice de asupra și noaptea e ziua sufletului, pe care lumina soarelui îl întunecă. Acum ne simțim mai ușori, mai fără de grijă, ca scăpați din o

grea robie, și nopțile petrecem clipele de veselie, nopțile avem cele mai plăcute ceasuri din viața noastră. Și dacă e adevărat, că ziua după o noapte nedormită suntem obosiți, cu atât mai bine, căci repaosul nu îl cere sufletul, ci trupul cel netrebnic. E ori nu așa?»

Persida era învinsă, dar firea n'o ierta să se și dea învinsă. El nu putea să aibă dreptate, și chiar dac'ar fi avut, nu putea dânsa să recunoască, c'o are.

«Nu este așa!» — răspuse ea cu îndărătnicie.

Burdea nu prea știa să facă deosebire între bărbat și femeie, și ar fi fost în stare să-i tragă o palmă.

«Bine, Domnișoară, — grăi el stăpânindu-se, — dar te faci de râs...»

«Nu mă fac, — întimpină ea zîbind, — fiind-că nu e cum dăci D-ta. Când e bolnav ori obosit, omul e și sufletește mai slab și nu-și poate stăpâni pornirile. Omul trebuie să fie sănătos, cumpătat și mereu treaz, dacă e vorba să-și poată face datoria, și mulțumirea cea mai mare a vieții este de a-ți fi făcut datoria!»

«Ce datorie!? — strigă Burdea scos din țîtină. — O singură datorie are omul: să nu fie prost.»

«Ia lasă, Domnule, — întimpină dânsa nerăbdătoare; — nopțile nedormite ale D-voastre sunt un fel de beție, care ne face nepăsători față cu ziua de mâne și ne aruncă în desfrîu.»

«Apoi tocmai aceasta e, Domnișoară, — răspuse el mai potolit. — D-ta vorbești ca Huber, care viața lui toată se plânge de datoriile, pe care nu 'și le face, și-și petrece viața făcându-și mereu muștrări. Tocmai în beția aceasta iese la iveală firea cea adevărată a omului.»

«Asta da! — dîse ea. — Recunosc și eu, că noaptea poți să cunoști pe un om mai bine decât ziua, fiind-că noaptea firea lui cea adevărată iese mai nesfiit la iveală, — și bunătatea, dar și răutatea lui.»

Ea se cutremură în tot trupul, cuprinsă de fiorii, care o trecuseră, când se veduse singură. Simțea, că nu vine bine să stea atâta timp singură cu acest om, pe care acum îl întâlnește întâia oară în viața ei, știa, că Marta, fetele și mai ales Brădeanu își vor fi făcând cele mai urite închipuiri despre dânsa, și totu-și nu putea să se despartă de dânsul. Nu mai stătuse încă cu nimeni astfel, ca acum cu dânsul, de vorbă, nu intrase încă nimeni, ca el acum, în sufletul ei, și se simțea adimentată de întregul lui fel de a fi.

«Noaptea, — urmă ea, — e ziua ispitirilor și a păcatului. Eu mă tem de nopțile petrecute în nedormire. Pentru zilele mele par'c'ași fi gata să iaș toată răspunderea: pentru nopți nu cutez s'o primesc!»

Ei sosiră la cramă, unde Mara, ea singură trează încă, ședea moțâind pe un sac cu frunză la foc și-și aștepta fata.

Nu erau încă un-spre-zece ceasuri, dar fetele și Marta, duse cu gândul la ziua de mâne, se grăbiră, și Persida rămase peste puțin cu Burdea și cu muma ei la foc.

Era un farmec nespus în această noapte petrecută la focul aproape stins, un mare vraf de jăratec, din care numai din când în când mai ieșea câte o limbă de flacăară albăstrie. Sub vie, la depărtare de vre-o zece pași,

dormeau câți-va culegători, în satul de la poalele dealului lătrau câinii și începuseră cocoșii să cânte de miezul nopții, mai la deal cânta o flașnetă, din când în când se descărca câte o pușcă, vântul tomnatic fășia prin frunzișul aproape uscat, liliecii fluturau mereu pe d'asupra focului, iar în sufletul Persidei creștea mereu neastâmpărul de tinerețe.

Mara era de părerea lui Burdea, dar și fata ei avea dreptate. Da! noaptea e, așa dîcea și dânsa, mai plăcută: ea noaptea și-a născut copiii. Dar ziua e și ea bine-cuvențată: ea ziua și-a agonisit puținică avere.

Ast-fel apoi — din vorbă 'n vorbă, ea a fost în cele din urmă biruită de somn, și Persida iar a rămas singură cu Burdea. Ea nu mai putea să stea așa singură cu el, se ridică dar încet de la foc, ca să-l ducă și să scape de el. Burdea însă ținea să mai stea și ei începură să se plimbe, vorbind pe șoptite, prin fața cramei.

«Care va să dăci chiar astă-seară v'ați întâlnit? — întrebă el.

«Da, — din întâmplare —».

«Și unde s'a dus el? —».

«Nu știu. Daș cu socoteală, că la via lor, care se află din vale de via lui Corbu.»

«Nu înțeleg. Cum se face, că el nu te-a însoțit?»

Persida se opri în loc. Îi era foarte greu de ceea-ce făcuse și par'că acum, în clipa aceasta, ar fi fost în stare să se ducă să-l caute și să-l mângâie.

«Doamne! — dîse ea. — Eu mă tem de dânsul. E om pătimaș.»

«Om pătimaș!? — dîse Burdea mai mult pentru dânsul și rămase cât-va timp pus pe gânduri. — Fără îndoială, că e pătimaș, — urmă apoi oprindu-se în loc și uitându-se cu ochii lui de dihor la dânsa. — Crești D-ta, că în adevăr numai din întâmplare v'ați întâlnit?»

Persida începuse să se neliniștească. Era târziu după miezul nopții, muma ei, obosită de munca zilei, adormise ședând pe sacul cu frunze, iară omul acesta nu mai voia par'că să plece, și ea nu știa, cum să scape de dânsul.

«Nicî prin gând nu mi-a trecut, că-l voiți găsi la Părintele Ioan», răspuse ea nerăbdătoare.

«Dar el? — Ce crești? — Nu știa nicî el, c'o să vii acolo?»

«Nu știu.»

«Nu știi. Dar ce crești?»

«Cred, — răspuse ea cu îndărătnicie, — că el a aflat, că am să mă duc acolo, și a venit din adins să mă vadă.»

«Bun! — dîse el ridicând în bătaie de joc. — Și D-ta, dac'ăi fi știut, că el are să fie acolo, te-ai fi dus ori nu?»

«Da!»

«Dar dîcea că te temi de el!»

Persida și ridică capul. Îi venea să-i întoarcă spatele.

«D-ta îți vei fi închipuind ce vrei, — răspuse ea. — Mă tem, fiind-că e om pătimaș și nesocotit, cum m'ași teme de un om beat, care nu-și dă seamă despre ceea-ce face.»

«Pare-mi-se, — întimpină el cu răutate, — că nu de el, ci de slăbiciunea D-tale te temi.»

„Vatra“.

Lume veselă

Tip. „Gutenberg“, Joseph Göbl.

Persida simți, cum sângele-î năvălește spre cap.

«Nu!—dise ea scurt.—Dacă e vorba, puțin îmi pasă!»

«Prea bine!—strigă el cu un-fel-de mulțumire diavolească. — Mâne seară am să-l duc și pe el la via lui Corbu: vom vedea dacă vei veni ori nu!»

«Am să vii, ca-și-când ași ști, că el n'are să fie acolo, răspuse ea înțepată.

«La revedere! — grăi el luând mâna ei. — O să am mâne o mare plăcere! Domnișoară, omul vrea să aibă femeea pe care o iubește, s'o strângă 'n brațe, s'o sërute, s'o desmerde: așa vrea firea, și e nebun cine să pune în potriua firii. Am să-l lecuiesc pe nebunul cela: ori te lași, ori te lasă—La revedere!»

Persida rămase mută și nemișcată, se uită lung în urma lui, apoi își acoperi fața cu amândouă mâinile.

Se simțea ca-și-când ar fi căzut, încât n'ar mai pute îndrăzni să iasă 'n fața lumii, și începuse să tremure, când își dete seamă, că nu-î rămâne decât să meargă mâne seară la via lui Corbu.

Trebuia neapărat să meargă!

Și ce adecă ar pute-o face să nu se ducă!? Ce ar fi putând să i se întâmple? De ce ar fi având să se teamă?

«Da! — dise ea, — trebuie să vadă, că nu sunt femeie slabă, să-și rumpă odată gândul și să mă lase 'n pace!»

Și totu-și...

Era foarte hotărîtă fata Marei, dar era femeie, știa, că este iubită cum n'are să mai fie, și e greu afară din cale să fii femeie și să te 'mpaci cu gândul, că o să te urască bărbatul, care te iubește, c'o să iubească poate pe alta...

Ea vedea 'n gândul ei pe Codreanu. Ce deosebire! Om și om — și ce deosebire!? — Nu! cu Nați nu putea să facă ceea-ce a făcut cu Codreanu.

Luna apucase spre asfințit și-și urma calea pe cerul senin, dar acum, spre zorile de zi, noaptea nu mai era liniștită. Se făcuse rece, și vântul bătea cu tărie în frunzișul tomnatec.

Persida ar fi voit să se ducă, să alerge, să se urce 'n culmea, unde el descărcase pușca, ar fi voit să nu mai voiască nimic, ci să se lase cu ochii închiși în voile altora.

Grozav de lungă, o viață întreagă, fusese noaptea aceasta, și urcând pe rēzor la deal, sērmana copilă abia 'și mai aducea aminte, când a fost, că ea se ducea cu Marta la via Părintelui Ioan, și par'că era pe când el se afla în culme.

Mara nu odată 'n viața ei dormise, în drum spre Arad, ședând în căruță, și nu odată fusese biruită de somn la masa ei cu poame ori la capul podului. Dormea dar și acum, așa chinuită, ca 'ntr'un culcuș moale. Rēceala zorilor de zi și vântul aspru îi sperie însă în cele din urmă somnul.

Ea tresări, se uită buimăcită împregiurul ei, apoi, dându-și seamă, că fiica ei rămăsese stând de vorbă cu acel om, sări ca o leoaică în picioare și se duse în cramă, unde așternuse culcuș de fēn pentru Persida.

Nu era!

Nu intra, nu putea să intre în mintea ei gândul, că fata ei s'a dus cu omul acela.

Nu! Asta nu era cu puțință!

Dar era dusă! Unde era dusă?

Ori unde, a bine nu era această rătăcire 'n cap de noapte. Ieșind afară, ea se uită cu tot dinadinsul împregiur, zări, par'că, ce-va ce se mișca de-asupra viei și porni cu pas lung și tare călcat la deal.

«Ce e cu tine, fată?» strigă ea, după-ce se mai apropiă.

Persida se opri speriată 'n loc și așteptă pe muma ei ca pe mântuirea ei.

«Ce e cu tine?—întrebă Mara încet și cu glasul înecat.

«Nu e bine, mamă,—răspuse Persida umilită.—Eū nu mai stau: mēntorc în mânăstire».

«De ce?»

«Nu întreba,—grăi fata,—că nu știu ce să-ți răspund. Mi-e frică și mi-e urit să mai stau aici.

(Va urma).

I. SLAVICI.

UNDE E MAI BINE?

— SCHIȚĂ DIN VIAȚA DOBROGEANĂ —

«— Peștele se trage spre adînc, și țēranul spre larg, asta o știu toți; dar vorba e, că peștele din toate puterile se silește a avea apă multă, țēranul însă, bietul nenorocit, măcar că știe că fără de pămēt piere, totuși se lasă în voia lui Dumnezeu și se pomenește la voia întēmplării și gonit de pe locul, unde s'a născut: așa e ori nu, stimabile cumetre?»

Aceste cuvinte le îndreptă Șulț, pantofarul din satul *Catalui*, către tovarășul și amicul său Iacob Cnobl. Iacob nu 'i-a dat nici un răspuns, și s'a mărșinit la un greu oftat.

Șulț aștepta răspunsul și bea din paharul său pe jumătate golit.

Iacob îl privea acum drept în față și nu bea.

— «Cinstește, dacă nu-mi răspunzi! Bea, căci ce alta poți face? Nimica!»

«...Sunteți cu toții niște proști, voi aștia din Catalui», urmă cu amărăciune Șulț. Satul nostru pe timpul Turcilor era vestit în toată Dobrogea prin hergheliile sale, cirețile de vaci și câmpiile întinse și largi! — Șulț din ce în ce se înfērbînta și ridica glasul: — «Ce ați folosit cu supunerea voastră? Pămēturile vi le-aū luat, nu mai aveți voe de a ara, de a semēna și cosi, unde voiți... însă birurile, taxele și impozitele s'aū înmulțit... Așa e ori nu? Unde vē sunt vitele? Unde vē sunt clăile de fēn și hambarele pline cu grăunțe, ca pe vremea Osmanilor?...»

Ce vă diceam eu pe timpul venirii Muscalilor?... N'ați voit să mă ascultați; acum aședeți și plângeți!...

...Șulț își goli paharul și urmă: — «Ne diceau Oltuc Efendi, Muzurah, Mahomed-Bei să plecăm cu dâșșii la Bafra, unde ne dedeau iarășî ajutorul și înlesnirea de a trăi bine, și unde pământul nu se socotește cu cotul și se plătește cu francul și cum a dat Dumnezeu: rodește, plătești guvernului decimea; nu rodește, nici un bașlic, nici o para frintă!»

— «Chir Năstase, mai toarnă încă unul!» se'ntoarse el către cârciumar; luând apoi paharul și ducându-l la gură, urmă înainte: «Vă luați Turcii la oaste? Nu! Plăteați acolo, câte cinci icosari pe an către Stat, — și atâta tot! — Dar acum? In ce stare frumoasă ne găsim, de când începură a ne civilisa! Fără de pământ, fără de vite, fără de pâne, fără de copii, pe care îi dăm la armată, și încărcăți de datorii! Bravo, frumos, îmi place!» Șulț sfârși filipica sa și'și plecă gânditor capul în jos.

Norodul adunat Dumineca la cârciumă, ca de obicei, îl asculta cu gura căscată; acu nu erau singuri la masă; Cataluenii forma un cerc strîns pe lângă dâșșii.

— «Ai dreptate Șulț; trebuia să ne ducem cu Turcii; nouă ne trebuie pământ, numai pământ, și vom produce tot ce este mai bun și mai frumos pe lume!...» Cuvintele astea le rosti Adam Cohut, vecinul lui Șulț, privindu-l drept în față.

— «Așa dicit acum, Adame? Îl întrebă Șulț pe vecin, și nu poți almintrelea să răspunzi, căci ai rămas sêrac și tu, căci nu mai poți pune patru telegari la furgon, ca să pleci la Tulcea. Dar pe timpul, când noi vr'o dece familii mai sêrace voiam să emigrăm, tu ce diceai? Tacî? Așa e, ori mint?» — Adam tăcea.

«Nu vă certăți; nu e timpul pentru certe,—grăi un tîner slăbănog și bolnăvicios, fostul profesor la școala din Cataluf, care într'un colț asculta discuția dintre vecini. «Am primit eri o scrisoare de la agentul companiei engleze pentru colonizarea Canadei, care in timpul de față se află la Galați. El scie, că compania ar dori să aibă pe Nemții din Dobrogea pe pământurile ei și că, dacă se vor găsi vr'o sută de familii hotărîte să plece la Canada, atunci companiei îi convine să trimeată un vapor de la Constantinopol, ca să le transporte până la Halifax, port din Canada, de acolo cu drumul de fer, până unde se va putea. Pe urmă fie-cărui bărbat, care e în stare să muncească, îi dă câte 150 hectare de pământ și câte 50 de funți sterlini pentru ajutorul celor săraci. Pământul și banii se restituiesc în timp de 25 de ani c'un procent de 2 la sută. Prețul pământului e acolo foarte mic». Dascălul a tăcut și aștepta răspuns.

Țerani nemți se scărpinău la ceafă și tăceau. Cu toții erau hotărîți să-și ia lumea în cap și să plece, dar când sosi timpul ca să se despartă de casele lor, de locurile, unde s'au născut, unde au fost fericiți și unde au suferit,

cu toții tăceau, și lacrêmile una câte una brăzdau fețele multora.

— «Ce tăceți? îi întrebă Șulț. Vă temeți, că-ți pierde averea? ori poate vi-e jale de civilizatorii noștri și de cei trimiși de dâșșii, ca să ne administreze și să ne pue la cale?»

— Atâta rêu? lichele găsiți, când poștiți, ori unde vă veți duce!

«Eu unul mă înscriu; dă lista Gansel!»

Tînerul dascăl scoase un portofoliu, căută puțin și întinse mâna c'o coală de hârtie, pe care se vedea o pecete englezească.

— «Călimari!» porunci Șulț cârciumarului.

«Ce pot perde? dîșe el. Tot ce am avut, tot ce cu sudoare am agonisit pe vremea barbarilor, Turcilor, mi-au luat, mi-au păpat funcționarii, administrația, judecătoria, advocații, poliția și dracu mai știe cine. Patru fii am avut; am rămas cu doi; doi au fugit de frica armatei, cine știe, sêrmanii, pe unde se află! N'am ce perde: mă duc și la dracul, nu numai în Canada... Poate că Englezii să fie mai puțin civilizați de cât Români, căciăștia sunt prea, prea înaintați, și cămășile ni le-au luat!...» Cu aceste cuvinte Șulț aședă binișor hârtia pe masă, o neteși cu mâna și scris:

«Șulț Ieremia, de meserie pantofar, de 52 ani, voinic încă, cu soția sa Ana, de 40 ani, babă tare, cu copiii sêi: patru fete și doi băieți, cu toții opt suflete, se înscriu la trei părți de pământ.»

— Așa! Par'că'mi cădu o piatră din spate!

— «Ei, cine mai dorește?» întrebă dascălul.

— «Eu! răspuse Iacob Cnobl!»

— «Eu! și eu, și eu, și eu!» strigaș Țerani nemți.

— «Aoleoș, mai încet, stați... pe rînd, ca la moară, ear nu cu toții de-o-dată», le răspundea Gansel.

Peste un ceas lista era împetrișată de fel de fel de înscrieri, puse strîmb, scrise prost, dar făcute toate cu mâna proprie, și oamenii erau mai ușurați, dar triști, căci, în zadar, e mare durerea ce-l cuprinde pe om, când se vede nevoit a-și părăsi vatra.

Lângă ușă, într'un colț, stătea umilit și tăcut un băiat sêrac, Păun al Floarei, care venise de prin Vrancea.

«Măi, — întrebă Cnobl, — dar tu nu te înscrii?»

«Nu știu să scriu, — răspuse Păun.

«Te scriu eu.»

«Lasă-mă, nu mă mai scie, — grăi Păun, — că tot n'am să mă duc.»

«De! — Lor tot nu le merge atât de rêu ca nouă, — dîșe unul dintre Nemți.

Păun se uită lung și ridend cu amărăciune la el.

«Noi Români ne-am pomenit aici, — răspuse el, — și nu putem nici măcar să plecăm.»

ST. BASARABEANU.

(o a urma)

NOUTĂȚI ȘTIINȚIFICE

INGRIJIREA FRANCEZILOR ÎN PRIVINȚA SAHAREI. — PREFACEREA MARELUI DEȘERT ÎN MARE. — PROIECTUL LESSEPS-RUDER. — DRUMUL DE FER PRIN SAHARA. — INDUSTRIA ȘI ȘTIINȚA. — PROIECTUL NOUEI EXPEDIȚIUNI LA POLUL DE SUD. — INCERCĂRILE VECHI ÎN ACEASTĂ DIRECȚIUNE. — COSTĂ OARE ACESTE EXPEDIȚIUNI ATÂTA CHELTUIALĂ? — VIITOARELE EXPEDIȚIUNILOR. — CIFRE ÎMSPĂMÂNTĂTOARE. — FATALUL AN 2072. — CE SE VA ÎNTÂMPLA.

Inceputul împărțirii continentului Africei între Germani, Englezi și Italiani, a cam pus pe Francezi pe gânduri. Ideea, părăsită acum vr'o opt ani, de a se folosi de deșerturile Saharei, s'a reivit din nou.

Dic din nou, căci desbaterile din Academia Franceză și din Societatea geografică, din ultimul timp în privința popularizării Saharei, nu sunt alt-ceva de cât urmarea desbaterilor începute acu opt ani în această privință.

Se înțelege de sine, că ideea Francezilor de a face deșertul populat, nu este alt-ceva de cât dorința de a găsi un debușeu pentru mărfurile lor, de o parte, și pe de alta de a găsi un drum mai avantajos pentru a pătrunde în centrul continentului, a cuceri cursul riului Niger și a pune mâna pe lacul Ciad.

Nu lungimea drumului de 3,400 kilometri (de la coastele Algeriei până la riul Niger), îi reține pe civilizatori de a-și executa planul, ci greutatea așternerei acestui drum prin deșerturile nepopulate și triburile ostile de sălbateci din centrul Africei.

Acum șase ani a fost prezentat Academiei de științe franceze un proiect, prin care inginerul Ruder exprima ideea că Sahara poate fi utilizată în scurt timp și cu puține cheltuieli.

Alt inginer, Leseps, prelucră acel proiect și din nou îl prezintă Academiei. El era bazat pe aceea că suprafața deșerturilor Saharei este mult mai joasă de cât nivelul Oceanului, și prin urmare, un canal făcut de la țărmul Oceanului Atlantic spre mijlocul Saharei, ar putea aduce apă din ocean și ast-fel ar prefăce pustiul într'o mare. Proiectul era frumos, dar fu combătut de Academie, care a dovedit că asemenea mare internă ar seca în curând și cu timpul s'ar transforma în niște sedimente de sare, și cine știe dacă această transformare n'ar fi mai defavorabilă de cât starea actuală a deșertului. Ast-fel, prefacerea Saharei în mare a rămas ne-îndeplinită.

În timpul din urmă au început a se gândi la un drum de fer, care ar tăia deșertul îndreptându-se spre lacul Ciad.

S'au depus mai multe proiecte de căi ferate prin Sahara, dar acela al inginerului Rolland a fost admis. El are avantajul asupra celorlalte, de oare-ce calea ferată arătată într'ensul nu e mai lungă de cât altele, dar trece de a lungul provinciile Francezilor din Africa, iar în deșert atinge localitățile cele mai populate. Acest drum de fer își va lua începutul din provincia *Constantina*, orașul *Biscra*, și va trece prin *Tugurt Uarglu* și se va îndrepta spre *Agmid* (vezi harta Africei). Chilometru de drum va costa cam vr'o 50,000 franci, prin urmare întregul drum va costa cam vr'o 200,000,000 frs. Inginerii francezi spun că în trei ani acest drum poate fi gata, prin urmare, nu e mult de așteptat, până când Marea Mediterană va fi legată cu centrul Africei!

Pe când Francezii se căsnesc a-și apropia centrul Africei, Englezii se gândesc să atace cu tot dinadinsul țărmurile misterioase ale oceanului antarctic.

Au trecut 3 ani de când Societatea Geografică regală din Londra a propus un premiu de vr'o câte-va zeci de mii de franci aceluși balenier mai îndrăzneț care va trece peste gradul 70 al latitudinii de Sud, va instala acolo un observator pentru 2 inși, pentru a face observațiuni asupra climei, florei și faunei acestor țări.

Au trecut trei, dar se crede că vor trece încă o sumă de ani până ce se va găsi acel îndrăzneț.

Și dacă vr'o dată polul de Sud se va descrie în amănunțime, precum e descris polul de Nord, noi vom da tori această descriere nu interesului bănesc, ci setei de știință a oamenilor cari și pun și viața în primejdie pentru a aduna date științifice! În anul acesta mai ales, se agită din nou cestiunea unei expedițiuni spre polul de Sud și aceasta din cauză că baronul Nordenchild, celebrul esploarator al polului de Nord, împreună cu alt celebru călător, baron Dulon, au oferit Societății geografice din Melburn (Australia) să întreprindă o expedițiune spre polul de Sud. Baronul Dulon, om cu mare avere, propune chiar Societății să iea asupra sa o jumătate din cheltuielile necesare pentru această esploarațiune. Se înțelege că propunerea celebrilor călători a fost primită cu bucurie, mai cu seamă că numele lui Nordenchild vorbește deja mult despre reușita întreprinderii.

Nu va fi de prisos aci, să aruncăm o repede ochire asupra celor mai principale expedițiuni ce s'au făcut la polul de Sud.

Prima încercare de-a străbate gheturile oceanului de Sud a făcut-o celebrul călător englez Js. Cook pe la anul 1774. El cel de întâiu atinse 71° latitudine de Sud. Mai departe n'a putut ajunge din cauza munților neîntrerupți de gheață.

Al doilea după densus s'a încercat călătorul rus Belinshausen, care pe la începutul secolului nostru atinse 69° lat. de Sud. Acolo el descoperi două insule numite de densus Sf. Nicolae și Sf. Petru.

După densus a fost căpitanul englez Uadle, care pe la anul 1823 ajunse la 74°15, lat. de S.

La 1839 al treilea navigator englez atinse numai 69° și descoperi aci cinci insule, pe una chiar vedu un vulcan în acțiune.

În anul următor Francezul Dumon d'Arville și Americanul Wilks, independent unul de altul, atinseră țărmul oceanului antarctic. Acolo, unde ancora Dumon d'Arville, țărmul se ridică de 1,300 picioare d'asupra suprafeței mării.

Dar dacă atinse călătorul continentul adevărat, sau vr'o insulă, până în ziua de azi a rămas ne lămurit.

Cu mai multă probabilitate se poate dice despre căpitanul Js. Ross, că primul vedu misteriosul continent din oceanul antarctic. Acest curajos călător, la anul 1842 străbătu gheturile de la polul sudic, ajunse marea liberă și atinse continentul de dincolo de 78°, lat. de S. După descrierile sale acest continent e de un caracter vulca-

Paul Delvaux

„Vatra“

Fantasie

Tip. „Gutenberg“

nic; el găsi chiar roce de lavă pe marginea stinșilor vulcani. Nu zări nici o vegetațiune și din viețuitoare descoperi puține spețe de paseri acvile.

Cea din urmă expedițiune spre polul de Sud a fost pe la anul 1845 a lui Moor, care nu descoperi nimic nou și necunoscut.

Ast-fel presupusa expedițiune a lui Nordenschild va fi cea de înteu după cincideci de ani de intrerupere.

Merită oare toate aceste expedițiuni atâtea jertfe de bani și de oameni? Din punctul de vedere al comerțului, ghețurile Oceanului Antarctic și Continentul «Victoria» nu cred să aducă vr'odată vr'un venit însemnat, căci se pune la îndoială dacă pescuirea balenelor se va putea face în mijlocul acestor grozăvenii de munți de gheață. Însă din punctul de vedere științific, avem chiar trebuință de a cunoaște fapte, pe baza cărora am putea mai bine și mai lămurit pricepe fisica globului nostru.

Climatografia, meteorologia și oceanografia ar câștiga mult din cunoștința polului de Sud, dar cu mijloacele de astăzi noi cu greu vom putea ajunge la această cunoștință.

Să sperăm, că se vor găsi alte mijloace, cu ajutorul cărora vom fi în stare să străbatem regiunile ghețurilor de la polul de Sud.

Aceste mijloace trebuie să ni le dea aeronautica baloanelor de astăzi, al căror studiu e foarte înaintat. Nu prin apă, ci prin aer vom ajunge la regiunile polului de Sud. Ast-fel se vor face viitoarele expedițiuni, căci cele pe apă sunt prea costisitoare!

Pe fie-care an omenirea se silește să cucerească țeri nouă, încă ne știute, ne exploatate. Dacă observi toate încercările ce se fac pe an, spre a descoperi și cuceri țeri și pământuri necunoscute, ai putea la prima vedere să crezi, că omenirea a atins toate mijloacele posibile de a-și îmbunătăți traiul, de a-și înmulți producțiunea acestor mijloace.

Adevărat că sunt oameni foarte pesimiști în privința

aceasta, cari prevăd în curând sfârșirea mijloacelor noastre de trai și după aceasta—peirea.

Așa, Academia de științe din Londra, secțiunea geografică și politico-economică, a primit de la un oare-care Ravenstein o notiță, în care el spune și conchide următorul lucru:

«Intregă populațiunea globului nostru a atins cifra de 1.468.000.000 suflete. Însă în total, dacă s'ar ocupa și pustietățile Africei, Asiei și ale Americii, cifra de sus ar putea ajunge la 5.994.000.000. Ast-fel că pe suprafața globului nostru ar mai putea încăpea încă 4.526.000.000 suflete, adică de trei ori mai mult de cât în prezent.

De la prima vedere s'ar crede că aceste cifre nu ne pot neliniști, dar aceasta numai la prima vedere.

În realitate, creșterea populațiunii e în o ast-fel de proporțiune, în cât după 182 de ani, după calculul raportorului, omenirea va ajunge cifra fatală de 5.994.000.000 și prin urmare urmașilor noștri după acest termen de ani, adică la anul 2072 nu va le rămâne nimic alta de făcut de cât a zugrăvi o tablă mare cu următoarea inscripțiune:

«Locurile s'ocupate pe deplin!» Și atunci a căuta mijloace ca să înceteze înmulțirea populației.

Dar să nu se sperie cititorul. Mai întâiu cifrele date de d. Ravenstein greșesc căci sunt mai mult de cât problematice, și fiind-că calculul cu două secole înainte e cam greu, și pe urmă d-sa socotește, având în vedere tot mijloacele noastre actuale de producțiune, uită sau nu vrea să ia în seamă, că aceste mijloace cresc pe vedite.

Fără îndoială, omenirea înmulțindu-se, se vor înmulți și mijloacele de producțiune ale hranei.

Dacă în timpul de față se socotește că pe un hectar se pot hrăni două suflete, asta nu va să dică, că tot acest hectar, întrebunțând mijloace mai sistematice de cultură, nu va putea hrăni 10 suflete—c'o vorbă cifrele reporterului englez ar trebui să ne înspăiminte, dacă n'ar fi atât de problematice.

V. CR.

DI ANIVERSARĂ

DE DYKENS

(URMARE)

Nici nu încerc să vă descriu frica bietului Britaine, când l'au rugat să subscrie. Ca toți oamenii de rind, cari nu știu cum să poarte condeiul, el se temea să iscălească un document scris de altul, ca nu cumva să se expue vre unei mari primejdii sau să se oblige să plătească cine-știe ce sume grozave de bani. Nu vă descriu amănunțit, cum s'a apropiat Britain cu frică și cu mare cutremur de masă, cum a cerut să i să cetească documentul și ce mutră făcea ascultând (expresiile măi înflorite, dar măi ales terminii juridici îi păreau cuvinte chinezești) cum a luat documentul și l'a întors, ca să vadă dacă nu e scris ceva primejdios pe cea-l-altă parte a hârtiei, a scris! După aceasta deveni galben și se simțea nenorocit ca unul care și-a dat din mână toate drepturile și toată averea. Clemency Newcome însă era veselă, și ridea, și ridea într'una, căci o stăpâna gândul, că ea e o persoană de mare importanță. Și-a așezat amândouă coatele pe masă, cuprindând masa întreagă, și-a lăsat apoi capul pe umărul stîng, a scos puțin limba și a început să desemneze niște semne cabalistice, cari aveau pretenția de-a fi litere. La aceste semne a întrebunțat o sumedenie de

cerneală; și precum îi umbla mâna pe hârtie, așa îi umbla și limba în aer imitând perfect scrierea în vînt. Din întemplantare a picurat cerneala din condei; îndată a lins-o și deveni turbată ca un tigru setos de sânge: a gustat cerneala și acum era setoasă să tot guste. A prins și poită de scris și umbla ca o leoaică să scrie pe toți pereții respectabilul ei nume.

Doctorul își depuse slujba. Alfred era liber: de-acum putea să plece în lume.

«Britain!» dișe doctorul «fugi până la porțița grădinii să vezi dacă sosește poșta! Trece vremea, Alfred!»

«Da, Sir» dișe tînărul. «Grace, te rog un moment! Marion—așa de tînără și de frumoasă, așa de admirată și vrednică de iubire, așa de scumpă inimii mele—Grace, să nu uiți. Îți dau pe Marion în seamă, să porți grijă de ea! Când mă voi întoarce, am s'o cer îndărăt dela tine, Grace!»

«Ea mi-a fost totdeauna dragă» dișe Grace. «Acum m'e de două ori mai dragă. Eă o să fiu vrednică de încrederea ta, și-ți voi reda ceea ce-mi încredințezi.»

«Cred, Grace!» dișe Alfred. «O știu. Cine poate să se uite în ochii tăi nobili, s'asculte sincera ta voce, și să nu

știe aceasta? Ah, Grace, dacă aş avea eu simțăminte tale atât de sigure și temperamentul liniștit al tău, cât de ușor 'mi-ar fi să plec, cu ce suflet ușurat aş părăsi casa asta!»

«Așa crezi?» întrebă ea cu un zîmbit liniștit.

«Și totuși, Grace—ah! soră aş vrea să-ți dic.»

«Di-mi» răspuse ea cu vioiciune. «Di-mi soră! Așa de drag 'mă-ar fi s'aud, numindu-mă soră!»

«Așa dar soră!» dîse Alfred — «și totuși e mai bine pentru Marion și pentru mine, că sufletul tău statornic și credincios ne călăuzește, ne face mai buni și mai fericiți! Chiar dacă aş putea s'o iaș cu mine, n'aș lua-o numai ca să n'o despart de tine, Grace!»

«Trăsura e la poartă!» strigă Britain.

«Alfred, trece vremea!» dîse doctorul.

Marion stetea de o parte, cu ochii în pămînt; acum însă Alfred o luă de mână și o duse la Grace.

«Dragă Marion» dîse Alfred «am spus surorii noastre Grace, că i te dau ei în pază, până mă voi întoarce. La despărțirea mea, te dau în primire ca pe cel mai scump odor al meu. Și când mă voi întoarce și când te voi cere înderēt, iubito, când viitorul frumos al vieții noastre conjugale va sta înaintea noastră, atunci, Marion, atunci va fi cea mai mare plăcere pentru noi să ne gândim cum să facem fericită pe Grace, să-i ghicim dorințele, să-i arătăm recunoștința și iubirea noastră și să-i răsplătim binele ce ni l'a făcut!»

Fata cea mai tinēră avea o mână în mâinile lui Alfred iar cu cea-laltă ținea pe Grace cuprinsă de peste mijloc.

Ea privea în ochii surorii sale cu o privire în care să amesteca iubirea cu admirația și durerea cu îndumnezeirea. Ea privea în fața surorii sale, par'că privea chipul dumnezeesc al unui ânger. Iar Grace privea cu o liniște fericită și zîmbitoare la Marion și la iubitul ei.

«Și când va sosi acest timp, când va trebui să sosească—» dîse Alfred «și mă mir, că el n'a sosit: dar Grace știe mai bine și Grace are tot-d'una dreptate—timpul, când Grace va avea trebuință de o inimă de prietin, căreia să-i încredințeze totul, cum noi îi încredințăm ei astăzi, cât de veselî vom fi atunci, Marion, și cum ne vom bucura, că sora noastră iubește și e iubită după cum merită!»

Mereu privea Marion în ochii surorii sale, ca un copil în ochii mamei, privea mereu și nu se întorcea — nici spre Alfred. Și mereu priveau ochii surorii celei mai mari cu aceeași liniște la Marion și la iubitul ei.

«Și când vor fi trecute toate acestea, când vom fi bătrîni și vom vorbi de vremurile apuse» dîse Alfred «ce dulce amintire va fi pentru noi timpul petrecut în această grădină — mai ales ziua de astăzi. Și atunci ne vom povesti unul altuia tot ce-am gândit și-am simțit, tot ce-am sperat și ce-am suferit la despărțire, și cum nu ne-am putut dice adio!»

«Trăsura așteaptă!» zise Britain.

«Bine. Eă plec—și cu toate acestea ne despărțim așa de fericiți, ziua aceasta o să facem să fie cea mai fericită di a anului. E ziua noastră aniversară și ziua logodnei noastre. Nu-i așa, dragă?»

«Da!» dîse sora cea mai mare cu foc și cu un zîmbet care-i umplu fața de strălucire. «Dar Alfred, e vremea să plec! Nu șovăi! Di iubitei tale adio! Și Dumnezeu să te proteagă!»

Alfred cuprinse blând pe Marion, stringîndu-o la piept. Și când a lăsat-o din brațe, ea a cuprins din nou pe Grace și ca un copil mic i-a privit iarăși în ochi cu o privire plină de durere amestecată cu admirație și iubire.

«Să mergi sănătos, Alfred!» zise doctorul. «Ar fi o

nebunie în aceasta — ha, ha, ha! tu știi ce vreau să zic — în această viață, ar fi o nebunie să vorbim de o corespondență serioasă între noi, ori de simpatii sau îndatoriri, și așa mai departe. Eă nu pot dice alta, de cât, că n'am nimic în contră, să mi te ved ginere odată, dacă veți trăi și dacă și Marion și tu veți rămăne la aceleași sentimente copilărești și nebune!»

«Rămăi sănătos, doctore!» dîse Alfred și scutură mîna doctorului. «Gândește-te câte-odată la mine, vechiul meu prietin și epitropul meu! Gândește-te atât de serios, pe cât ți-e cu putință! Adio, domnule Snitchey; adio, domnule Craggs! O stringere de mână, Clemency Newcome, pentru vechia noastră prietenie—dă-mi mîna, Britain—Marion, sufletul meu, adio! Surioară Grace, să nu mă uiți!»

Grace s'a întors spre Alfred; fața ei, strălucitoare de frumoasă, era țintită spre el. Marion însă nici acum nu s'a întors și privea mereu în ochii surorii sale.

Trăsura a început să durue pe stradă. Alfred plecase.

Marion nu se mișca.

«El te salută cu pălăria în vînt, iubită» dîse Grace sărutînd pe Marion. «Mirele tău, dragă! Uită-te și răspunde-i!»

Marion a ridicat un moment capul și-a privit în urma lui Alfred. Și-a întors însă repede ochii, și-a privit iar în ochii surorii sale, i s'a lăsat pe piept, a cuprins-o cu amîndouă mîinile și a început să plîngă.

«O, Grace! Dumnezeu te bine-cuvînteze! Dar eă nu pot, eă nu pot să mă uit, Grace! Eă nu pot, căci mi se rupe inima!»

III

Domnul Snitchey și Craggs avea un birou mic, dar vrednic de stimă, în oraș. Ei conduceau frumoase afaceri și se luptau strajnic pentru multe partide răsboinice. Deși nu se poate dice, că aceste lupte erau atacuri ușoare și vesele — căci de obicei curgeau foarte încet și cu multă anevoie — totuși firma acestor domni se putea clasifica între cele mai zdravene firme advocațesti. Ei aruncau ici un glonț în spatele vr'unui acusat, colo un glonț în capul vr'unui procuror, dincoace aruncau ghiulele asupra vr'unei moși puse sub sechestru, dincolo năvăleau cu baionetele și cu trupe neregulate de creditori asupra vr'unui boer îngropat în datorii, scurt spus, ei se luptau voinicește după cum li se da ocașiune și după cum li se opunea inimicul. Pentru ei diarele, ca pentru toți oamenii renumiți, erau cea mai interesantă și mai importantă lectură.

Biroul de expediție era în piață, în dosul unei uși vecinic deschisă și la capătul unei scări aproape perpendiculară, așa că vr'un client supărat de pierderea procesului avea loc unde să-și rupă capul. Sala de conferințe era o odaie de-alături, cu tavanul scund de tot, ca și când el și-ar fi încrețit sprîncele într'o întunecată bătaie de cap asupra unor puncte încălcite ale jurisprudenței. Mobile: o canapea lungă, îmbrăcată în pânză ruptă, avînd cuie rotunde de aramă. Dintre cuie multe lipseau, probabil scoase în mod inconștient de degetele vr'unui client zăpăcit. Altă mobilă: bustul unui vestit judecător, care cu fie-care șuviță de păr a perucei sale a făcut cel puțin ca la o sută de împricinăți să li se ridice părul măciucă. Hărtii, teancuri-teancuri, umpleau mesele, dulapurile și regalele. Mesele avea cutii, cu diferite nume scrise cu litere mari. Aceste nume serveau spre a distra pe clienți: în vreme ce Snitchey și Craggs vorbeau, clienții se simțeau atrași printr'un farmec nebiruit de a silabisa și nainte și ndărăt numele scrise pe cutii, fără să asculte o vorbă din cele ce spunea advocații.

Snitchey și Craggs erau amândoi însurați. Bunii prieteni, cei mai buni din lume.

Dar—precum se întâmplă în lume—doamna Snitchey din principiu privea cu ochi răi la domnul Craggs, iar doamna Craggs tot din principiu nu putea suferi pe domnul Snitchey.

«Să-l ia naiba pe Snitchey al tău!» dicea uneori doamna Craggs, către bărbatul ei «eu nu mai înțeleg ce vrei tu cu Snitchey al tău! Tu te încredeai prea mult în Snitchey al tău, asta ți-o spun eu! Ai să vezi tu odată!»

«Să-l ia ciorile pe Craggs al tău!» dicea stimabila doamnă Snitchey către bărbatul ei «dacă te poartă de nas vr'un om, acesta e Craggs al tău, asta ți-o spun eu! N'am vădut ochi mai falși de cât ai lui Craggs al tău! O să vezi tu odată!»

Cu toate acestea erau buni prieteni. Intre doamna Snitchey și doamna Craggs s'a stabilit o coaliție de ofensiune și defensiune față cu biroul de expediție al bărbatilor lor, căci pentru ele biroul era un dușman comun plin de machinațiuni tainice și primejdioase.

Și totuși, în acest birou își clădeau fagurii de miere cei doi advocați. Aici ședeau ei la fereastră, seara, și priveau peste oraș și suspinau (asta numai câte odată: când nu le mergeau afacerile, deveneau sentimentali). Aici petreceau ei, zile, săptămâni, luni și ani de-arindul, și numai cuiele canapelei, a căror număr să împuțina mereu, și numai teancurile de hârtii, cari se măreau mereu, erau marturii ai vieții lor.

În acest birou steteau într-o seară advocații la conferință — erau trecuți trei ani dela despărțirea lui Alfred în grădina doctorului. Nu erau singuri, ci cu un bărbat de vr'o trei-zeci de ani, puțin slab la față, dar puternic și bine îmbrăcat. Un bărbat frumos. El sta într'un fotoliu, cu o mână în pieptul hainei și cu alta în pėru-i lung și nepieptănat. Era gânditor. Snitchey și Craggs steteau la masă. O cutie a mesei era deschisă; o parte din conținutul ei zăcea pe masă, iar restul trecea prin mâinile lui Snitchey, care scotea un document după altul, îl întorcea, îl sucea, îl examina, apoi clătina din cap și murmură, în urmă il întindea lui Craggs, care la rândul său îl sucea, îl întorcea, clătina din cap și murmură. Câte odată făceau o pauză: să uitați unul la altul și clătinau din cap de odată, apoi să uitați la client. Fiind-că pe cutie era scris: «Mihail Warden Esquire» trebuie să tragem concluziunea că numele și cutia erau ale clientului, și că afacerile lui Mihail Warden Esquire nu steteau tocmai bine.

«Asta e tot» dise domnul Snitchey și aședă pe masă ultima hârtie. «Eu nu vėd nici o scăpare. Nici un ajutor.»

«Totul e pierdut, zălogit, împrumutat și vindut?» dise clientul trist.

«Tot!» dise advocatul.

«Nu e nimic de făcut?»

«Absolut nimic!»

Clientul își rodea unghiile și deveni iarăși gânditor.

«Dici, că însăși siguranța mea personală e primejduită?» întrebă clientul după o pauză.

«În toate părțile Angliei și ale Irlandei» răspunse advocatul.

«Așa dar un fiu pierdut, care nu se mai poate întoarce acasă la tată-său, care n'are porci de păzit și nici rădăcini să le împartă cu densii!» dise clientul trist de tot; își aședă un picior peste altul și privi în pământ.

Domnul Snitchey tuși, ca și când ar fi vrut să respingă bănuiala că el ar fi vorbit în alegorii. Craggs de asemenea tuși, ca și când ar fi dat să se înțeleagă, că aceasta e părerea casei Snitchey et Craggs.

«Pierdut cu totul, eu, om abia de trei-zeci de ani!» dise clientul.

«Nu tocmai pierdut, domnule Warden» dise advocatul. «Nu stăm așa rău. Ai făcut ce-ai putut, asta e drept. Nu ești pierdut. Puține restricțiuni.»

«La dracul cu restricțiunile!» dise clientul.

«Domnule Craggs, tabachiera! Îmi dai voe? Iți mulțumesc!»

Advocatul își umplu nările cu tabac. În vremea asta clientul deveni tot mai deschis, în urmă zimbii și dise:

«Vorbeai de restricțiuni? Pe câtă vreme?»

«Pe câtă vreme?» repetă Snitchey, în vreme ce-și scutura degetele de tabac și părea că face socotelii în cap. «Dacă afacerea e în mâni bune—dicem, în mâinile lui Craggs și ale mele—șase sau șapte ani.»

«Șase ori șapte ani să flămândești!» dise clientul cu zimbet silit și învrtindu-se neastimpărat pe scaun.

«Șase ori șapte ani să rabdi foame, domnule Warden, e la tot cazul un lucru neplăcut. Dar în timpul acesta d-ta ai putea să muncești și să câștigi o nouă moșie. Dar noi nu credem, că vei putea face ceva, și nici nu te sfătuim.»

«Ce sfat îmi dai?»

«Restricțiuni!» zise Snitchey. «Sub supravegherea noastră. După câți-va ani ești iarăși liber. Dar atunci trebuie să trăești în străinătate.»

Cât pentru foame, noi putem să-ți dăm pe an câteva sute de punți sterling.»

«Câte-va sute!» dise clientul. «Și eu cheltuiam pe an cu miile!»

«De asta nu ne îndoim!» observă domnul Snitchey și puse cu multă băgare de seamă hârtiile iarăși în cutie.

«De asta nu ne îndoim!» repetă el, continuându-și lucrul.

Advocatul își cunoștea, cum se vede, omul; la tot cazul însă, vorbele lui seci făcură o impresie bună asupra clientului și-l hotărîră să fie mai deschis și mai comunicativ. Ori, probabil, clientul își cunoștea omul, și l'a făcut să-i promită bani numai ca să-și poată apăra un plan, pe care voia să și-l desvălească. El ridică acum capul și privi la advocat cu un zimbet, care deveni la urmă un ris cu hohot.

«La adevărul vorbind, domnii mei, D-voastră nici nu știți, cât de rău stau eu!»

Snitchey îl privi mirat de tot și speriat. Craggs de asemenea.

«Eu nu sunt numai grozav de dator» dise clientul «ci și grozav de.....»

«Ei! doar nu inamorat?» dise advocatul rîzînd.

«Tocmai!» răspunse clientul, băgînd mâinile în buzunare și privind pe advocați. «Grozav de inamorat!»

«Doar nu de o moștenitoare?»

«Nu e moștenitoare.»

«Nici femeie bogată?»

«Nici femeie bogată — pe cât știu eu — bogată însă în virtuți și frumusețe!»

«O femeie nemăritată, nu-i așa?»

«Fără îndoială!»

«Doar n'o fi vr'o fată a doctorului Ieddler?» întrebă advocatul.

«Tocmai!» răspunse clientul.

»Și poate fata cea mai mică?»

«Tocmai!»

«Domnule Craggs, te rog, dă-mi tabachiera!» dise Snitchey ușurat. «Am plăcerea, să-ți spun, d-le Warden, că din amorul d-tale nu se va alege nimic.»

Fata e logodită. Companionul meu poate să-ți spună. Noi știm.»

«Da, noi știm!» dise Craggs.

(Va urma).

„Vatra“.

Almé

Tip. „Gutenberg.“

FEL DE FEL

(Reproducerea interzisă fără învoirea editorului)

VARIETAȚI

Vorbe trădătoare. Se știe că Olteniul lui Tudor Vladimirescu puneau pe toți cei bănuți că sunt Greci, să rostească vorbele: «*reteveii de teii ne miriște de meii*».

Acest semn de a cunoaște pe Greci era infailibil: nici un Grec nu poate rosti aceste vorbe ca Românul. Indată ce Olteniul audea: retevelo de telo etc. tăiaș capul Grecului. Moșii lui Iancu la 1848 cunoșteau pe Unguri după rostirea vorbelor: *hîrb frânt, hîrb spart*. Ungurii rosteau herb, hîrb, hurb etc. și nu puteau scăpa de Moși. Casurii de aceste mai sunt în istorie. Cel mai vechi cas e cel povestit de biblie. Pe timpul judecătorilor, Efraimiții fiind bătuți de Gileadiți căutaș să scape de persecuțiunii și de moarte, simulând portul și limba Gileadiților. Dar toți cei bănuți erau puși să rostească vorba *Sibboleth* (spic de secară) și după rostirea vorbeii se cunoștea neamul bănuțului. Tot așa cunoșteau Italianii pe timpul vesperului sicilian pe cei bănuți a fi Francezi după rostirea vorbeii *cicero* (mazere). La 1302 Niderlandezii când s'au resculat contra Francezilor, sileau pe fie-care om necunoscut lor să zică *Schild en Vrined* (Scut și prietin) și cine nu rostea bine era măcelărit.

Un filosof a ținut odată: Când e de zece ani copilul crede că tată-său e un bărbat foarte deștept și cu minte; când e de cinci-spre-zece ani, crede că el e tot atâta de cuminte ca și tată-său; când e de două-zeci de ani, crede că e de două ori mai cu minte; când e de trei-zeci de ani, crede că tată-său e prost de tot și nu-i mai primește nici un sfat. Când e de patru-zeci de ani, bărbatul crede că tată-său totuși pricepe ceva și nu e prost; când e de cinci-zeci de ani, suține că tată-său știe multe și aleargă după sfaturile lui; când e de șase-zeci de ani — dacă tată-său e mort — el e convins că tată-său a fost cel mai bun om din lume.

Armata Papei. Odată Papa avea oștire însemnată și era putere politică de primul rang în Europa. Astăzi oastea Papei e compusă din: 2 generali, 2 coloneli, 2 locotenenți-coloneli, 1 major, 2 căpitani, 4 locotenenți și 60 soldați. Intre aceștia sunt numerați și ofițerii vestitei legiuni elvețiene de odinioară.

Originea billardului În British Museum din Londra se află un document din 1750, care arată originea billardului. Pe la 1560 un negustor și zaraf, *William Kew*, a inventat acest joc astfel: el se juca pe biuroul său cu două bile (care erau atunci și sunt și astăzi în Londra semnul zarafiilor), isbindu-le încoace și încolo cu *Yard-ul* (o măsură de lungime, cotul).

El a luat în urmă trei bile și a făcut margini la masă, adică mandanele. Jocul lui deveni cunoscut. Așa pe la 1816 au început să se întrebuinteze bile elastice de os de elefant. Numele Billard este compus din *Bill* (scurtat din *William*) și *Yard*.

Un experiment politic. În Persia e obiceiul, că îndată ce moare Șahul se proclamă anarhie în imperiu

pe timp de 5 zile. În acest timp nu se respectă nici o lege, fie-care poate să fure și să prade pe altul, căci domnește dreptul celui mai tare. Prin acest experiment supușii văd cu ochii lor și se conving de efectele destrătoare ale neexistenței legilor și, prin contrast, ei pot judeca ce mare bine-facere pentru oamenii e legea și cât de bine e ca țara să aibă un stăpân.

Curagiul animalelor. Dintre toate animalele, cele mai curagioase sunt: Cânele bulldog, cocoșul și maimuța gorilla. Bulldogul și Gorilla să aruncă orbește spre leu și tigrul — cu toate să sunt animale foarte mici pe lângă leu. Cunoscătorii spun, că leul nu e toc naș așa curagios, precum i-a eșit numele. Tigru il întrece cu mult nu numai în ferocitate, ci și în curagiu și îndărătnicie.

Bismarck și numărul 3. Numărul 3 a avut mare însemnătate în viața lui Bismarck. În insigniile familiei sale sunt 3 frunze de trifoi și 3 frunze de stejar. Bismarck a avut 3 copii: Herbert, Wilhelm și Maria. El are 3 moși: Friedrichruhe, Varzin și Schönhausen. A luat parte la 3 războaie și a încheiat 3 tractate de pace. În caricatură el e făcut cu 3 peri pe cap. Tripla alianță e opera lui.

Vanitatea omenească. Dom Pedro, ex-regele Braziliei, voia să clădească în Rio-de-Janeiro un spital. N'avea însă mijloace. A încercat să facă pe bogați să subscrie sume mai mari pentru acest scop. De geaba. Atunci regele a venit pe gândul să împartă titluri pentru bani. Pentru titlu de «cont» se plătuau 10.000 lei, pentru «vice-cont» 8.000, pentru «baron» 5.000 etc. Titlurile erau personale. Dacă băieții «conților» voiau să fie și ei «conți» trebuiau să plătească suma. În curând regele a adunat o sumă foarte mare și a zidit unul dintre cele mai mari spitale din lume. Pe frontispiciul spitalului, regele a lăsat să se pună inscripțiunea; «*Vanitas humana miseriae humanae*», (vanitatea omenească mizeriei omenești).

În Copenhaga există o lege, un ordin polițienesc, că toți oamenii beți aflați pe stradă să fie duși de gardiști acasă sau la asilul de noapte. Cheltuelile, adică plata trăsuri, a gardistului și a asilului, are să le plătească tot-d'auna cărciumarul care a dat beatului cel din urmă pahar de băutură.

Insulă cântătoare. În lacul Manotibah din America nordică este o insulă, care noaptea cântă, dând niște tonuri jalnice și dulci. Locuitorii altor insule nu voesc nici să se apropie măcar de ea, în credința că acolo locuiește un Zeu vorbitor. Causa tonurilor auzite sunt stâncile de cuarț, de-alungul țărmurilor. Pe lângă maluri sunt bănci de nisip fin de cuarț, boabe tari care se isbesc de stânci și dau un sunet ca oțelul lovit de ciocan. După cum joacă valurile, așa se mlădie și cântecul nisipului, cadentat și cu mișcări de tonuri, ca multe clopote care cântă în depărtare. Călătorii europeni opresc noaptea

corăbiile și ascultă acest cântec — mai ales când ba'e vintul din Nord, — par'că sunt șoapte prin văzduh, niște plangeri pline de melancolie și nespus de dulci.

Cele mai scumpe clădiri în Europa. Palatul ministerului de externe din Londra a costat 14 milioane franci; opera din Viena a costat 15 milioane; palatul justiției în Viena 20 milioane; palatul justiției în Londra 23 milioane; palatul poștelor în Paris 32 milioane; primăria din Viena 33 milioane; primăria din Paris 40 milioane și tot atât primăria din Bruxella; noua operă din Paris 40 milioane. Cea mai scumpă clădire e palatul parlamentului englez, care a costat 88 milioane de franci.

ANECDOTE

Trei feluri de credință. De pe timpul când cei trei domnitori, Napoleon, țarul Alexandru și regele Frideric Wilhelm, s'au întâlnit la Tilsit, se povestește următoarea anecdotă.

Monarhiile steteau pe ziduri în fața mării și vorbeau de disciplina armatelor lor. Fie-care își lăuda oștașii. Napoleon, ca să dea o probă, cheamă un soldat. El vine.

— Băete, ascuți tu poruncile mele?

— Da, Sir.

— Neconșionat?

— Da, Sir.

— Aruncă-te deci de pe zid în mare.

Soldatul a început să se roage, spunând că are acasă nevastă și copii.

— Ai să port eu grijă de ei! En avant!

Soldatul salută, s'aruncă în vilttoarea apelor și se înecă.

Țarul a dat din cap, afirmând, că soldatul francez totuși nu ascultă fără condițiuni, căci vorbește de nevastă și de copii. Țarul cheamă un soldat de al său.

— Cum te chiamă?

— Dimitri Ivanovici.

— Ești însurat?

— Da, taică.

— Bine Ivanovici. Sări acum în apă.

— Sar, taică.

Soldatul rus sare și să înecă.

Acum cheamă regele Prusiei un grenadir.

— Iubitul meu! zise regele. Chiar acum un soldat francez și altul rus au dat dovezi de ascultare necondiționată și la poruncă s'au înecat. Acum sari și tu în apă și te înecă!

— Sar, Majestate. Dar vă rog, se întemplă lucrul acesta pentru binele patriei?

— Nu.

— Atunci, dă-mi voie, Majestate, să nu m'arunc în apă, ca să-mi pot servi și mai departe patria și pe regele meu!

Alexandru Dumas tatăl admira pe fiul său, il îndumnezeea chiar, fiind-că il vedea că-i umblă în urmă cu atâta succes. Când s'a jucat întâiu «Dama cu Cameli» și a reușit, Dumas tatăl era încântat. Un lingvistor îi duse: «Fără indoială, la nașterea piesei ai avut și d-ta, domnule Dumas, o mare înriurire, sau ești și d-ta întru cât-va autorul ei!» — «De sine înțeles!» duse Dumas mândru: «eu sunt autorul autorului!»

Socrul lui Cicero, Lentulus, era un om mic de statură, dar grandoman. Odată Lentulus se plimba prin for cu o sabie lungă, nepotrivită cu el. Cicero se întoarse spre senatori și întrebă: «Care dracul dintre voi a legat pe Lentulus de sabia aceea?» Senatorii au ris, iar Lentulus a rămas opărit.

GLUME

O explicație. *Tinărul*: «Dă-mi voie, domnișoară, să-ți ofer trandafirul acesta!» — *Domnișoara*: Mulțămesc! — Dar cum să face, că trandafirul miroase așa tare a cognac? — *Tinărul*: «A, pardon, domnișoară, cognacul sunt eu!».

O neînțelegere. *Judecătorul*: Spune, domnule martur, cum a ăis acusatul către d-ta? — *Marturul*: A ăis că el a furat calul. — *Judecătorul*: El n'o fi întrebunțat doar în vorbire a treia persoană? — *Marturul*: A treia persoană nici n'a fost pe acolo. — *Judecătorul*: Nu mă înțelegi. Spune-mi vorbele acusatului în tocmăi. N'a ăis: «eu am furat calul?». — *Marturul*: Doamne ferește, domnule judecător! De d-ta nici n'a fost vorbă pe acolo.

Disciplină de casarmă. Un general făcea inspecția unei casarme. De-odată el vede doi soldați ducând un ciubăr din care eșiau a-burf. «Stați! porunci generalul, în credința că soldații duc mancare. «S'auceți o lingură și să-mi dați să gust!» — «Trăiți, dom'le general, aici avem . . .» — «Nu-mi vord! Adă lingura, ca să ved cum e!» Soldatul aduce o lingură; generalul gustă. «Ti, drace, asta e leșie curată!» duse generalul scui pand. «Trăiți dom'le general, e apă murdară» duse soldatul. «Vrem să spalăm cu ea scările și dușumelele!»

De la un examen de liceu. *Profesorul*: Niculescule, câte răsboate de coalțe au fost purtate contra Franciei? — *Niculescu*: Astăzi nu se mai întemplă lucruri de acestea. — *Profesorul*: Prosu! Eu te întreb cate? — *Niculescu*: patru. — *Profesorul*: Numără-le! — *Niculescu*: Unu, doi, trei, patru.

Din școală. *Invățătorul*, furios: «Ce naiba! Nu mai înveți odată cum să fac virgulele!» — *Elevul*: «Virgulele știu eu cum să le fac, dar nu știu unde să le pun!».

Bine potrivit. Era în Cișmegiu, la o serbare cu scop filantropic. O damă vindea obiecte într'un chioșc. Un boerș din București, foarte bogat dar șgarcit de tot, veni pe la acel chioșc, își potrivi monoclu și luă în revisie obiectele de vinđare, fără se cumpere ceva. Dama, ca să-l îndemne să cumpere, îi duse: «Nu poțesti un carnet elegant, domnule?» — «Mersi! Nu întrebunțez!» — «Orî poate vreți mai bine un creion automat?» — «Mersi, nu scriu!» — «Sau o bombonieră, domnule?» — «Mersi, nu mănanc!» Dama zimbi și zise șireată: «Vi-ași oferi, domnule, bucata asta de săpun, dar mă tem că 'mi veți răspunde: «mersi, nu mă spal!» Toți cei de față au început să riđă cu hohot, iar boerșul s'a făcut nevedut.

O probă a frumuseții femeilor. Într'o societate s'au jucat fel de fel de jocuri. Un glumeț propune un joc nou: el să facă gesturi și grimaze și toți tinerii și toate damele să-l imiteze. S'a făcut întocmăi. De-odată glumețul își scoate batista; toți tinerii, toate damele școt batista. Glumețul udă în gură un colț al batistef; toți tinerii, toate damele fac asemeni. Acum glumețul cu batista udă începe a-și freca obraji. Toți tinerii il imitează, damele însă toate refușă să-l imiteze — de teamă că li să spală frumuseța.

ILUSTRAȚIILE

Fantasia. Un joc resboinic al Cazacilor. Călăreții, din fuga calului, aruncă arcurile în sus și iar le prind, dau la țintă sau săgetează paseri în zbor. Aceste deprinderi în mânărea săgeților au caracter festiv.

Almé. Pictorul Sichel a zugrăvit mai cu drag scene din viața orientală și din biblie. Tabloul Almé reprezintă o femeie din Orient, o cântăreață cu harpa.

Ți de primăvară. A sosit primăvara cu zile frumoase, cu paseri cântătoare și cu flori. Și cât de frumoase sunt florile pomilor! Tinăra fată iubește florile și-și rupe câte-va să le poarte la piept.

Lume veselă. O scenă care n'are trebuință de explicații. Fiecare dintre noi își aduce aminte de copilăria sa și de scene de felul celei zugrăvite de pictorul Lins.

Din munții noștri. Tablou făcut după o fotografie.

Spitalul brâncovenesc. Unul dintre cele mai frumoase clădiri ale țării. Spitalul cel vechiu a fost zidit la 1856, iar cel nou — dimpreună cu biserica Domnița Balașa și asilul pentru infirmii, a fost clădit mai anii trecuți. Spitalul e întreținut din fondurile familiei princiare a Brâncovenilor. Grădina bisericii brâncovenești e una dintre cele mai frumoase în România.

Alegerea cutiei. O scenă din povestile maurilor, cari au domnit în Spania. Un tânăr maur a îndrăsnit să iubească și să ceară de soție pe fata unui puternic general spaniol. Fata iubește pe maur. Generalul — maur de neam dar însurat cu o spaniolă — se infuriă, când aude cererea tinerului și voește să-l omoare: El lasă însă, ca întâmplarea să hotărască asupra vieții tinerului. El aduce pe masă trei cutii, una ca alta. Într-o cutie era o bucată de hârtie, pe care era scris: «fata», iar în celelalte două cutii erau hârtii pe care era scris «moarte». În două cutii moarte și numai într'una viață și fericire! Tinerul avea să-și aleagă o cutie: dacă alegea pe cea cu moarte, el avea să fie omorât; dacă alegea pe cea adevărată, avea să trăiască și să câștige fata. Tabloul reprezintă momentul, când arapul desvălește cutiile și tinerul maur s'apropie de masă să aleagă cutia. Iubita lui în mijlocul săleii, disperată, așteaptă momentul decisiv — dacă ar ști ea care e cutia cea cu fericirea! Tinerul privește cutiile cu ochi scrutători, par'că ar voi să cunoască după ceva semne cutia pe care o dorește. De geaba! Acum numai întâmplarea hotărăște.

Impușcarea generalului Torijos și a conjuraților săi. Un episod istoric din războiul de o sută de ani. Tablou de A. Gisbert.

I GHICITORI

Sa — . — cior
Ru — . — peș
Su — . — rat.
Mu — . — pă.
Pe — . — te.
A — . — ta

În locul liniilor se vor pune silabe: pe partea dreaptă lipsese silabele finale, pe partea stângă silabele inițiale. Căutându-se silabele potrivite vor ieși 12 cuvinte, fie-care cuvânt de două silabe.

Împreunând silabele ghicite tot a câte două cuvinte din șirul orizontal, vom avea 5 nume de bărbați și unul de femeie.

Ca model de deslegare: gu — . — ce = gu-ra, du-ce. Silabele din mijloc = Radu.

II REBUS

I ——— XIV. II. XI - XII.
C ——— XVII. VII. I.
F ——— V. XV.
L ——— ?
E ——— VIII. IV. XVIII.
A ——— XVI. VI.
N ——— III.
U ——— X.
S ——— ?

Ce înțeles au literele și cifrele aceste?

III

ȘARADA

Cuvîntul meu în două părți
Egale să desparte
Cu partea întâi eu pot lovi
A doua parte.
Întreg sunt munte, un loc sfânt;
Acum ghicește, cine sunt?

Cine dintre *abonații noștri* va trimite până la 25 Iunie, deslegarea exactă a acestor 3 ghicitori, ia parte prin tragere la sorți la câștigul a unei sau două cărți literare ori-care le va dori pe preț de 4 lei.

Deslegarea ghicitorilor din No. 11

1. Rod, rad, rid. 2. Salon, Solon. 3. Sgură, gură, ură. 3. Tepeș — Rașeș

Premiul l'a câștigat d-l Ioan Manta, 7 Gura-Riului.

COSTUM PENTRU D-ȘOARE ÎN ETATE DE 16 ANI
(FAȚA ȘI SPATELE)

Foile sunt croite în forma clopotului, plisate pe șoldul drept. Se pot lucra din taftă, fular sau lână de culoare albă, cu verși sau quadrilatură măruntă, sau în culoare bleu-saphir, cu căptușala de taftă albă. În partea de jos, au un tiv lat de stofă tăiată în verșii, care se alipește de foie cu ajutorul unui șnur gros din stofă simplă de culoare albă ca fondul stofei (tăctura) foilor. Aceleași șnururi limitează cordonul în partea de sus și de jos, de jur împrejurul taliei.

Plastronul, cămășuța și cravata sunt confecționate din crep alb, brodat cu bleu. Figaroul, se face din fail, din moire, sau din postav de culoare bleu-saphir, având gulerul și reverele albe, brodate cu bleu.

Măncile, croite cu o singură cusătură, sunt sus largi iar jos strâmte.

C. A.